

Kartläggning av nuläget och utvecklingsbehov inom säkerhetsplaneringen vid daghem i Sibbo

Anna Karlsson

Examensarbete
Det sociala området
2011

EXAMENSARBETE	
Arcada	
Utbildningsprogram:	Det sociala området
Identifikationsnummer:	3009
Författare:	Anna Karlsson
Arbetets namn:	Kartläggning av nuläget och utvecklingsbehov inom säkerhetsplaneringen vid daghem i Sibbo
Handledare (Arcada):	Ingmar Sigfrids
Uppdragsgivare:	Sibbo kommun
<p>Sammandrag:</p> <p>Detta examensarbete är gjort i samarbete med dagvården i Sibbo kommun. Syftet med mitt examensarbete var att kartlägga nuläget och utvecklingsbehoven inom säkerhetsplaneringen vid daghem i Sibbo. En säker dagvård förutsätter säkerhetsplanering som baserar sig på lagstiftningen. I Sibbo kommun gjordes 2010 upp en säkerhetsplan för dagvården i enlighet med handboken Säkerhetsplanering i dagvården. Resultaten av den empiriska undersökningen i mitt examensarbete beaktades när kommunens säkerhetsplan gjordes upp. Syftet med kommunens säkerhetsplan är att den ska vara en modell för de säkerhetsplaner som görs upp i daghemmen. I säkerhetsplanen för dagvården granskas faror som kommer fram i verksamheten och eventuella risker och faror som hotar verksamheten. I utvärderingen beaktas de centrala kraven i de lagar som reglerar dagvården. I mitt arbete fokuserade jag på den fysiska säkerheten ur barnens perspektiv. Mitt arbete grundar sig på lagstiftning, litteratur och en enkätundersökning. Undersökningen var kvantitativ och som undersökningsmetod använde jag en enkätblankett. Undersökningsgruppen utgjordes av kommunala och privata daghemsföreståndare och vicedaghemsföreståndare i Sibbo. Jag har följande frågeställningar i arbetet: Finns det risker som hotar dagvårdsbarnen och har dessa risker beaktats i den dagliga verksamheten? Vilka faktorer bör beaktas vid bearbetningen av Sibbo kommuns säkerhetsplan för daghem? Ledningsarbete och ledarskap samt introduktion för personalen har stor betydelse för skapandet av en säker arbetsmiljö för personalen, vilket utgör grunden för barnens säkerhet och en högklassig dagvård. Undersökningens resultat visar att bristen på behörig och utbildad personal kan hota verksamheten på ett daghem. Olycksfall bland barn inträffar oftast på daghemsgården. Staket och portar i dåligt skick är också orsaken till rymningar. När säkerhetsplanen för Sibbo kommuns dagvård gjordes upp beaktades de önskemål beträffande säkerhetsplanens innehåll som framfördes av deltagarna i min enkätundersökning.</p>	
Nyckelord:	Barn, Daghem, Dagvård, Säkerhetsplan
Sidantal:	56
Språk:	Svenska
Datum för godkännande:	14.3.2011

DEGREE THESIS	
Arcada	
Degree Programme:	Social Services
Identification number:	3009
Author:	Anna Karlsson
Title:	Survey of the present situation and developmental needs in safety planning at day care centers in Sipoo
Supervisor (Arcada):	Ingmar Sigfrids
Commissioned by:	Municipality of Sipoo
<p>Abstract:</p> <p>This thesis is written in co-operation with the day care in the Sipoo municipality. The purpose of my thesis was to survey the present situation and developmental needs in safety planning at day care centers in Sipoo. Safe day care requires safety planning based on legislation. In 2010 a safety plan was made in the Sipoo municipality in accordance with a handbook called "Safety Planning in Day Care". The results of my empirical study were considered when the safety plan of the municipality was constructed. The purpose of the municipal safety plan is to act as a model for the safety plans made at day care centers. The day care safety plan reviews operational dangers, dangers that threaten operation as well as operational risks. The laws regulating day care were considered in my evaluation. In my work I focused on physical safety seen from the children's perspective. My thesis is based on legislation, literature and a questionnaire survey. The survey was quantitative and a questionnaire form was used for analysis. The study group consisted of municipal and private day care center directors and assistant directors in Sipoo. In my thesis I considered the following questions: are there risks that threaten the children and have these risks been considered in the day-to-day operation? What factors should be taken into account when constructing the day care safety plan for the municipality? Leadership and management as well as staff training have a great significance in establishing a safe working environment for the aforementioned, which in turn forms the basis of a safe environment for the children and high quality day care. The results of the study show that lack of qualified and educated staff can threaten the operation of day care centers. Accidents involving children usually happen outside in the playground of the day care center. Fences and gates in poor condition may also contribute to children accidentally leaving the supervised areas. The requests and proposals made by participants in my survey regarding content were considered when the safety plan of the Sipoo municipality day care was constructed.</p>	
Keywords:	Child, Day care, Day care centre, Safety plan
Number of pages:	56
Language:	Swedish
Date of acceptance:	14.3.2011

OPINNÄYTE	
Arcada	
Koulutusohjelma:	Sosiaaliala
Tunnistenumero:	3009
Tekijä:	Anna Karlsson
Työn nimi:	Turvallisuus suunnittelun nykytilan kartoitus ja kehittämiskohteet Sipoon päiväkodeissa
Työn ohjaaja (Arcada):	Ingmar Sigfrids
Toimeksiantaja:	Sipoon kunta
<p>Tiivistelmä:</p> <p>Tämä hankkeistettu opinnäytetyö on tehty yhteistyönä Sipoon kunnan päivähoidon kanssa. Opinnäytetyöni tarkoituksena oli kartoittaa Sipoon päiväkotien turvallisuussuunnittelun nykytila ja kehittämiskohteet. Päivähoidon turvallinen toteuttaminen edellyttää lainsäädäntöön perustuvaa turvallisuussuunnittelua. Sipoon kunnassa laadittiin vuonna 2010 Päivähoidon turvallisuussuunnitteluoppaan sisältömallin mukainen päivähoidon turvallisuussuunnitelma. Opinnäytetyöni empiirisen tutkimuksen tulokset huomioitiin kuntakohtaisen turvallisuussuunnitelman laatimisessa. Laaditun kuntakohtaisen turvallisuussuunnitelman tarkoituksena on toimia sisältömallina päiväkodeihin laadittaviin turvallisuussuunnitelmiin. Päivähoidon turvallisuussuunnitelmassa tarkastellaan toiminnassa esiin tulevia ja toimintaa uhkaavia vaaroja sekä selvitetään toiminnan mahdolliset riskit. Arvioinnissa huomioidaan päivähoitoa säätelevien lakien keskeiset vaatimukset. Opinnäytetyössäni olen keskittynyt fyysiseen turvallisuuteen lasten näkökulmasta. Opinnäytetyöni pohjautuu lakiin, kirjallisuuteen ja kyselytutkimukseen. Tutkimus suoritettiin kvantitatiivisena ja tutkimusmenetelmänä käytin kyselylomaketta. Tutkimusjoukko koostui Sipossa työskentelevistä kunnallisista ja yksityisistä päiväkodinjohtajista ja varajohtajista. Minulla on seuraavat tutkimuskysymykset: Onko olemassa riskejä, jotka uhkaavat päiväkotilapsia ja ovatko kyseiset riskit huomioitu päivittäisessä toiminnassa? Mitä tekijöitä tulisi huomioida laadittaessa Sipoon kunnan päivähoidon turvallisuussuunnitelmaa? Johtamistyöllä ja johtajuudella sekä henkilöstön perehdyttämisellä on suuri merkitys henkilöstön turvallisen työympäristön luomisessa, joka on pohjana lasten turvallisuudelle ja laadukkaalle päivähoidolle. Tutkimukseni tulokset osoittavat, että pätevän ja koulutetun henkilöstön puute voi vaarantaa päiväkodin toiminnan. Lasten tapaturmat sattuvat useimmin päiväkotien piha-alueilla. Huonokuntoiset aidat ja portit ovat myös syynä lasten karkailuun. Sipoon kunnan päivähoidon turvallisuussuunnitelman laadinnassa huomioitiin kyselytutkimukseeni osallistuneiden vastaajien esittämät toiveet turvallisuussuunnitelman sisällöstä.</p>	
Avainsanat:	Lapsi,Päivähoito, Päiväkoti, Turvallisuussuunnitelma
Sivumäärä:	56
Kieli:	Ruotsi
Hyväksymispäivämäärä:	14.3.2011

INNEHÅLL

1	INLEDNING	7
1.1	Bakgrund	7
1.2	Syfte och frågeställningar	9
1.3	Avgränsning	10
1.4	Tidigare forskning	10
1.5	Disposition	12
2	LAGAR OCH FÖRORDNINGAR OM DAGVÅRDEN	12
2.1	Ur föräldrarnas perspektiv	13
2.2	Ur barnens perspektiv	14
2.3	Ur personalens perspektiv	15
3	SÄKERHET I DAGVÅRDEN	16
3.1	Säkerhetsledning	17
3.2	Kraven på dagvårdsmiljön och -lokaler	18
3.3	Säkerhetsplan för dagvården	20
	3.3.1 Faror och hot inom daghem	21
	3.3.2 Riskhanteringen i dagvården	23
4	METOD	25
4.1	Val av metod	25
	4.1.1 Datainsamlingsmetod	25
4.2	Val av respondenter	27
4.3	Genomförandet av undersökningen	27
4.4	Validitet och reliabilitet	28
4.5	Etiska reflektioner	29
5	RESULTATREDOVISNING	30
5.1	Ansvarsfördelning	30
	Säkerhetsdokument som styr säkerheten	31
5.3	Säkerhetsledning	31
5.4	Säkerhetsutbildning och utrymningsövningar	31
5.5	De fem största riskerna som kan hota dagvårdsbarnen	33
5.6	Har barn försvunnit eller har det skett några olyckor i daghemmet?	35
5.7	Faktorer som beaktas vid utformningen av säkerhetsplanen	37
6	DISKUSSION OCH KRITISK GRANSKNING	37
6.1	Resultatdiskussion	37

6.2	Metoddiskussion.....	42
6.3	Fortsatt forskning.....	44

Källor	45
---------------------	-----------

Bilagor

BILAGA 1: ANHÅLLAN OM FORSKNINGSLÖV

BILAGA 2: INFORMATIONSBREV

BILAGA 3: SAATEKIRJE

BILAGA 4: FRÅGEFORMULÄR/KYSELYLOMAKE 1/5

1 INLEDNING

I Sibbo kommun har inte tidigare gjorts upp någon säkerhetsplan för den kommunala dagvården. En arbetsgrupp för säkerhetsplanering bestående av dagvårdsexperter har under 2010 utarbetat en handbok i säkerhetsplanering för dagvården i Sibbo kommun. Mitt examensarbete som var projekterat för Sibbo kommun och resultaten i dess empiriska del har stött den säkerhetsplan för dagvården som gjorts upp.

Att sörja för barnens säkerhet är en av dagvårdens grundläggande uppgifter och ett grundkrav i ett kvalitativt dagvårdsarbete. I dagvården innebär barnens grundtrygghet i enlighet med fostringsmålen för dagvården barnens fysiska, psykiska och sociala säkerhet. Den viktigaste kvalitetsfaktorn för barns grundtrygghet är en kompetent, utbildad och tillräckligt stor personal. Kommunen ska som ansvarig arrangör av dagvårdstjänster sörja för att såväl de kommunala som privata dagvårdstjänster som produceras inom dess område är lämpade för barnets vård och fostran. (Kekkonen 2000 s. 15–43)

1.1 Bakgrund

Ett unikt drag i den finländska dagvårdsservicen är att å ena sidan barnets behov av vård, omsorg och undervisning och å andra sidan familjernas behov av vård för sitt barn i enlighet med sina behov förenas på ett övergripande sätt i ett lagstadgat servicesystem. En högklassig produktion av dagvårdsservice ställer många slags krav på säkerheten. I dagvårdstjänsterna förenas socialserviceuppgiften med vård- och fostringsuppgiften. Ur föräldrarnas synvinkel är det väsentligt att den dagvårdsservice som kommunen tillhandahåller och övervakar är högklassig och säker för att de i lugn och ro ska kunna koncentrera sig på andra uppgifter såsom arbete och studier. (Kekkonen 2000 s. 1–3)

Enligt dagvårdslagen får dagvården ordnas i en för detta ändamål reserverad lokal, som kallas daghem. Dagvården ska enligt lagen ordnas så att den erbjuder en för barnets vård och fostran lämplig vårdplats och fortgående vård. I lagen konstateras vidare att

dagvården i fråga om sanitära och övriga förhållanden ska vara lämplig för barn och för vård och fostran av barn. (Lag om barndagvård 36/1973, 2 §, 6 §)

Barnet ska i dagvården stå under fortgående omsorg och uppsikt. När föräldern överlämnar sitt barn till dagvårdaren övergår även ansvaret för barnet på dagvårdaren och den tjänsteproducent som driver verksamheten. När föräldern hämtar barnet överförs ansvaret på motsvarande sätt på föräldern när dagvårdaren överlämnar barnet åt denna. På utfärder som ordnas av dagvården och som även barnens föräldrar deltar i är det ändå den som arrangerar utfärden som har ansvar för barnen. (Kuusisto 2010)

Säkerhetsfrågorna inom dagvården fick stor uppmärksamhet i offentligheten år 2004 då ett daghemsbarn drunknade i Björneborg, vilket mycket kraftigt förde säkerheten i dagvårdstjänster på tal. Till följd av detta har kommunerna fortgående strävat efter att utveckla säkerheten i dagvårdsverksamheten. Social- och hälsovårdsministeriet tillsatte år 2006 en säkerhetsarbetsgrupp för dagvården som samlade goda säkerhetsanvisningar och förfaranden som kommunerna utarbetat för eget bruk. Som ett resultat av detta publicerade arbetsgruppen år 2008 handboken Säkerhetsplanering i dagvården. Sedan handboken Säkerhetsplanering i dagvården publicerades har kommunerna gjort upp egna säkerhetsplaner för kommunen och säkerhetsplaner för de enskilda dagvårdsenheterna.

Jag har i mer än tjugofem år arbetat i olika uppgifter inom dagvården. Jag inledde mitt arbete inom dagvården i vård- och fostringsuppgifter sedan jag först utexaminerats som barnskötare och efter fortsatta studier som socialpedagog. Jag arbetade flera år som barnträdgårdslärare i ett daghem. Jag arbetade drygt femton år som daghemsföreståndare, administrativ daghemsföreståndare och de senaste fem åren som dagvårdschef med ansvar för dagvården i Sibbo kommun. I Sibbo finns 18 kommunala daghem, 3 gruppfamiljedaghem, 25 familjedagvårdare och 10 privata daghem. Kommunen har köptjänsteavtal med privata daghem. Ett köptjänsteavtal innebär att kommunen köper alla vårdplatser vid ett privat daghem. Föräldrarna till barn som vårdas vid ett köptjänstdaghem betalar vårdavgift enligt den kommunala dagvårdsavgiften till Sibbo kommun. I Sibbo finns sammanlagt ca 1100 barn i dagvården.

Den operativa verksamheten i de kommunala daghemmen leds av 9 administrativa daghemsföreståndare som ansvarar både för barnens och personalens säkerhet i dagvårdsenheterna. Till de kommunala daghemsföreståndarnas ansvarsområde hör i genomsnitt två daghem, ibland till och med tre enheter, 25–30 anställda och cirka 130 vårdplatser. Privata daghem är i regel små enheter med en barngrupp och mindre än fem anställda. Daghemsföreståndaren arbetar själv i barngruppen. Till kommunens uppgifter hör att övervaka den privata dagvård som produceras inom kommungränserna. Privat dagvårdsservice ska följa lagen och förordningen om dagvård. (Lag om tillsyn över privat socialservice 603/1996)

1.2 Syfte och frågeställningar

Mitt syfte med arbetet är att kartlägga nuläget och utvecklingsbehov inom säkerhetsplaneringen vid Sibbo kommuns daghem. Kommunerna ska använda sådana säkerhetsplaner som anvisas i handboken Säkerhetsplanering i dagvården. Kommunens säkerhetsplan ger anvisningar för de säkerhetsplaner som ska göras upp i de enskilda daghemsenheterna. Enhetens säkerhetsplan och räddningsplan går hand i hand och styr daghemsföreståndaren som ansvarar för enhetens säkerhet och dess ledning. (Saarsalmi 2008 s.7-8)

I Sibbo kommuns dagvård har inte tidigare utarbetats någon enhetlig och täckande säkerhetsplan, utan säkerhetsanvisningarna är separata dokument som har gjorts upp i de olika enheterna och delvis anvisningar från kommunal nivå. För alla daghem har utarbetats enhetsvisa räddningsplaner där man beaktat enhetens särdrag och beredskapen för dem.

De kommunala social- och hälsovårdsenheternas skyldighet att göra upp en säkerhetsplan baserar sig på räddningslagstiftningen. (Saarsalmi 2008 s. 28)

Detta examensarbete är ett projekterat examensarbete med Sibbo kommun. Uppdragsgivaren utnyttjade resultatet i kommunens säkerhetsplan. Tjänsten för småbarnsfostran i Sibbo kommun hade som bindande mål för år 2010 att utarbeta en säkerhetsplan för dagvården. Utgående från mitt syfte ställde jag följande frågor:

- Finns det risker som hotar dagvårdsbarnen och har dessa risker beaktats i den dagliga verksamheten?
- Vilka faktorer bör beaktas vid bearbetningen av Sibbo kommuns säkerhetsplan för daghem?

1.3 Avgränsning

Som undersökningsobjekt valde jag de kommunala och privata daghemmen i Sibbo kommun. Daghemmet leds och för dess verksamhet svarar daghemsföreståndaren och viceföreståndaren som vikarie. Målgruppen för min enkätundersökning avgränsade jag till daghemsföreståndare och viceföreståndare, som svarar för säkerheten och säkerhetsledningen vid dagvårdsenheterna. Med hjälp av enkätundersökningen ville jag från daghemsföreståndarna få en helhetsuppfattning om nuläget och utvecklingsobjekten i fråga om säkerheten i daghemsenheterna. Det material som sammanställts om min undersökning kommer att användas till att göra upp en säkerhetsplan för hela kommunen, vilket gör att mitt val av målgrupp kändes logiskt.

Som undersökningsobjekt valde jag uteslutande daghem inom Sibbo kommun. Jag lämnade gruppfamiljedaghemmen samt familjedagvårdare som arbetar i sitt eget hem utanför undersökningen. Familjedagvården, till vilken gruppfamiljedagvård hör, styrs liksom daghemsvården av olika normer och anvisningar, t.ex. för personalstrukturen, lokalerna och planeringen av lokalerna.

I mitt examensarbete kommer jag att fokusera på säkerheten ur barnens perspektiv och i synnerhet på barns fysiska säkerhet i daghem. För att undersökningsmaterialet inte skulle bli alltför omfattande lämnade jag bort barns psykiska och sociala säkerhet samt personalens säkerhet, som omfattas av det lagstadgade arbetarskyddet.

1.4 Tidigare forskning

I Finland finns mycket få forskningsrön om säkerheten i dagvården och olycksfall som inträffar i dagvården. Sporadiska enkäter och utredningar om säkerheten inom dagvården har gjorts i vissa städer. Någon heltäckande forskning har inte gjorts. I Sverige,

Norge och USA har bedrivits mer forskning kring olycksfall bland barn i dagvård. Det är svårt att tillämpa en utländsk undersökning om säkerheten inom dagvården på finländsk dagvård, eftersom den lagstiftning som styr verksamheten inte är den samma. I dagvården i Kouvola har gjorts olycksfallsundersökningar åren 2006–2008. Målet för olycksfallsprojektet Start var att undersöka, följa och statistikföra olycksfall i dagvården. Med hjälp av undersökningen utvecklades ett nätbaserat program för uppföljning av olycksfall. Uppföljningsprogrammet Tape har på basis av den praktiska erfarenheten utvecklats i samverkan mellan forskningsrönen och yrkesfolk och forskare inom dagvården. Daghemsföreståndare kan använda programmet som ett verktyg för säkerhetsledningen i dagvården. Programmet har tagits i bruk inom kommunal och privat dagvård i Kouvolaområdet där uppföljning och förebyggande av olycksfall är vardag. (Kuusisto 2010)

I den tvååriga projektundersökningen deltog 37 daghem, 9 gruppfamiljedaghem och 5 familjedaghem. Som material i undersökningen noterades 665 olycksfall, varav 95 % inträffade i daghem. Ofta var det barn som råkat ut för ett olycksfall i dagvården en 3–6-årig pojke och 58 % av olycksfallen inträffade bland pojkar i ovan nämnda åldersgrupp. En anmärkningsvärt olycksfallsbenägen målgrupp var även 5-åriga flickor. Vård- och fostringspersonalen såg när olycksfallet inträffade i vart tredje fall. Personalens säkerhetsutbildning och satsningar på och uppföljning av förebyggandet av olycksfall bland barn är viktigt. (Lüthje-Nurmi & Lüthje 2009 s. 1135–1141)

Ofta upplevdes även hotfulla situationer orsakade av utomstående, oftast missbrukare, som hot och dessa har ökat i antal. Även barn som betar sig aggressivt i daghemmet orsakar farosituationer för varandra och personalen. Förebyggandet av hot och faror ska särskilt uppmärksammas genom beredskapsåtgärder för att dagvården även i fortsättningen ska vara en trygg miljö för barns vård och uppväxt. (Honkalampi et al. 2006 s. 29–37)

1.5 Disposition

I teoridelen presenterar jag först den lagstiftning som styr dagvården ur föräldrarnas, barnens och personalens perspektiv. Därefter presenterar jag material som handlar om säkerheten inom dagvården. I metoddelen behandlar jag den datainsamlingsmetod jag använt, val av respondenterna och genomförande av undersökningen. Till sist behandlar jag validitet och reliabilitet samt etiska reflektioner.

I resultatredovisningen behandlar jag min empiriska undersökning. I avslutningen tar jag upp några idéer för fortsatt forskning.

2 LAGAR OCH FÖRORDNINGAR OM DAGVÅRDEN

I Finland regleras anordnandet och tillsynen över dagvårdstjänster strängt genom lagstiftning och olika normer. Dagvårdslagstiftningen innehåller bestämmelser om personalens utbildning, personalstrukturen, relationstalet mellan barn och vuxna, vårdförhållandets varaktighet, vårdformer och vårdtider samt en uppväxtmiljö som möter barnens behov av fysisk, psykisk och social trygghet. Lagstiftningen utgör det mest centrala styrmedlet inom barndagvården och i lagstiftningen definieras minimikraven för verksamheten. Dagvården styrs av Lagen om barndagvård (36/1973) och Förordningen om barndagvård (239/1973). Förskoleundervisning som är en del av småbarnsfostran är verksamhet som lyder under Lagen om grundläggande utbildning (628/1998, 26 a §).

Föräldrarna har rätt att välja dagvårdsform och -plats för sitt barn. Kommunen strävar efter att i enlighet med lediga platser så långt som möjligt tillmötesgå vårdnadshavarnas önskemål om dagvårdsplats. Föräldrarna kan ansöka om dagvårdsplats under hela året, dock senast 4 månader innan den önskade dagvården börjar. Om en vårdnadshavare som varit långtidsarbetslös börjar arbeta, deltar i utbildning anordnad av Arbetskraftsmyndigheterna eller ges möjligheter att studera, kan dagvårdsplats sökas senast två veckor innan barnet behöver platsen. Den subjektiva rätten till dagvård ger alla barn i Finland möjlighet att ta del av småbarnsfostran. (Lag om barndagvård 36/1973, 2 a §)

I följande kapitel granskas lagar och förordningar ur föräldrarnas, barnens och personalens perspektiv.

2.1 Ur föräldrarnas perspektiv

Lagen om barndagvård (36/1973) ger föräldrarna möjlighet att välja vårdform för sina barn. Enligt Lagen om dagvård avses med dagvård daghemsvård, familjedagvård, lekverksamhet eller annan dagvårdsverksamhet. Dagvården bör ordnas så att den erbjuder barnet en lämplig vårdplats och fortgående vård under den tid på dygnet som barnet behöver vård. Enligt Lagen om dagvård har dagvården som målsättning att stöda dagvårdsbarnens hem i deras fostrande uppgift samt att främja en harmonisk utveckling av barnets personlighet i samarbete med hemmen.

För att garantera tillgången på dagvård stiftades år 1990 en lag om den subjektiva rätten till dagvård för barn under tre år. Lagen utvidgades år 1996 till att gälla alla barn som inte uppnått skolpliktsåldern. Lagen garanterar rätt till dagvårdsplats åt alla barn under skolåldern. Dagvårdstjänster är avgiftsbelagda och grunderna för uppbärande av dagvårdsavgifter fastställs i Lagen om klientavgifter inom social- och hälsovården (734/1992).

Som ett alternativ till kommunalt ordnad dagvård skapades hemvårdsstöd för barn. Lagen trädde i kraft gradvis år 1985. Från och med början av år 1990 har alla föräldrar till barn under tre år haft möjlighet att välja kommunal dagvård eller att alternativt erhålla lagenligt hemvårdsstöd för att ordna vård av barnet på annat sätt. Det är inte alltid möjligt att ordna en dagvårdsplats i önskad form. Vårdsystemet för barn förnyades ytterligare år 1996 då Lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn trädde i kraft. Såsom ny stödform togs stöd för privat vård av barn i bruk, vilket beviljas då föräldrarna väljer privat vård för sitt barn. (Lag om stöd för hemvård och privat vård av barn 1128/1996)

I Lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården från år 2000 stadgas om de mest centrala rättsliga principerna för socialvårdsklientens deltagande, behand-

ling och rättsskydd. Lagen betonar dagvårdsbarnens och deras föräldrars självbestämmanderätt, beaktande av deras åsikt samt en förstärkt ställning som klient.

Lagen stadgar även om sekretess, tystnadsplikt och sekretessbelagda uppgifters överlättelse. (Lag om klientens ställning och rättigheter inom socialvården 812/2000)

2.2 Ur barnens perspektiv

Bestämmelser om den övervakning och det ansvar som ska iakttas i dagvården ingår i Lagen om barndagvård 36/1973, Lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt 361/1983 och Barnskyddslagen 417/2007.

Lagen och den kompletterande förordningen om barndagvård har ofta kompletterats och granskats under de senaste åren. Dimensioneringen av relationstalet mellan barn och personal i 6 § ändrades senast år 2007. Den har från lagstiftarens sida gjorts med tanke på barnets bästa. Dagvårdens målsättning gällande fostran skrevs in i lagen år 1983. Enligt barndagvårdslagen är barndagvårdens grundläggande uppgift att stöda hemmet och barnets uppväxt. Barndagvården bör erbjuda verksamhet som stöder barnets utveckling samt en sund tillväxtmiljö med beaktande av barnets utgångspunkter. Barndagvården bör dessutom med beaktande av barnets ålder och individuella behov främja utvecklingen av barnets fysik, sociala färdigheter och känsloliv samt stöda barnets estetiska, intellektuella och religiösa fostran. Därutöver bör barndagvården erbjuda barnet kontinuerliga, trygga och varma människorelationer. (Lag om barndagvård 36/1973)

För dagvårdspersonalen gäller en sekretess- och tystnadsplikt, enligt vilken en arbetstare inte får röja uppgifter han eller hon fått om ett barn eller barnets familj för utomstående. (Personuppgiftslag 523/1999, 33 §)

Vid social- och hälsovårdsministeriet finns en arbetsgrupp som redan under föregående regeringsperiod diskuterade en reform av dagvårdslagen. Någon lagreform har emellertid inte skrivits in ens i det gällande regeringsprogrammet. Delegationen för småbarnsfostran har föreslagit att storleken på barngrupper och relationstalet mellan vårdpersonal och barn bör anges ännu noggrannare i lagen om barndagvård. (Delegationen för småbarnsfostran 2009)

Den primära lagen som gagnar barnets intresse är barnskyddslagen. Den nuvarande barnskyddslagen trädde i kraft år 2007. Verksamhetsformer för barnskydd utgörs av stödformer för öppenvård, omhändertagande, barnets ställning i vård utom hemmet samt familje-, anstalts- och eftervård. Ur perspektivet småbarnsfostran betraktat utgörs det mest centrala innehållet av olika bestämmelser i barnskyddslagen om social- och hälsovårdspersonalens anmälningsskyldighet till socialnämnden om barn är i behov av barnskydd. (Barnskyddslagen 417/2007)

Enligt barnskyddslagen har barnet rätt till en trygg och stimulerande uppväxtmiljö samt till en harmonisk och mångsidig utveckling. Barn har företrädesrätt till särskilt skydd. I lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt konstateras vidare att ”barn ska ges en god vård och uppfostran samt ägnas en med hänsyn till barnets ålder och utveckling behövlig tillsyn och omsorg”. (Barnskyddslag 417/2007, 1 § och Lag angående vårdnad om barn och umgängesrätt 361/1983, 1 §)

Eventuell brottslig bakgrund hos personer som arbetar med barn kan under vissa förutsättningar utredas. Lagens syfte är att skydda minderårigas personliga integritet och främja deras personliga säkerhet. Enligt lagen är arbete med barn arbete som varaktigt och i väsentlig grad består i att utan vårdnadshavarens närvaro fostra, undervisa, sköta eller annars ta hand om minderåriga eller annars arbeta i personlig kontakt med minderåriga. (Lag om kontroll av brottslig bakgrund hos personer som arbetar med barn 504/2002)

2.3 Ur personalens perspektiv

Lagen och förordningen om behörighetsvillkoren för yrkesutbildad personal inom socialvården (272/2005) definierar behörighetsvillkoren för dagvårdspersonal. Enligt 6 § i förordningen om barndagvård bör det i vård- eller fostringsuppgifter finnas minst en person med yrkesmässig kompetens per maximalt sju över treåriga barn i heldagsvård. Per maximalt fyra tre år fyllda barn i heldagsvård bör det finnas minst en person med yrkesmässig kompetens.

I förordningen om barndagvård (239/1973) stadgas om behörighetsvillkor för barndagvårdspersonal och dimensionering av personalen. Var tredje person som arbetar i vård-

och fostringsuppgifter bör ha stadgad yrkesmässig behörighet som avses i 4 § förordningen om behörighetsvillkoren för yrkesutbildad personal inom socialvården.

Av de övriga personer i vård- och uppfostringsuppgifter krävs för uppgiften lämpad yrkesmässig behörighet som avses i 5 §.

I olycksfalls- och skadesituationer inom dagvården avgörs frågor kring personalens ansvar och övervakningen av barnen med stöd av skadeståndslagen (559/1974) och arbetsskyddslagen (738/2002). Direkta försummelser och fel i verksamheten, ansvaret och omständigheter som påverkar ansvaret utvärderas i sista hand vid rättegångar i allmänna domstolar.

3 SÄKERHET I DAGVÅRDEN

Social- och hälsovårdsministeriet, Konsumentverket och arbets- och näringsministeriet har i samarbete behandlat övervakningen av säkerheten i dagvården. Det är viktigt att hålla en så hög nivå på säkerheten för barn i dagvård som möjligt och detta kräver myndighetssamarbete på alla förvaltningsnivåer. Med avseende på övervakningen är det ändamålsenligt att de instanser som övervakar socialvården och produktsäkerheten samarbetar för en högklassig och säker dagvård. Från och med 2010 hör det till Valviras uppgifter att utöva tillsyn över socialvården. (Kommuninfo 2009)

Säkerhet i dagvården innebär att den dagvård som dagligen ges i en verksamhetsenhet ska vara säker. Säkerheten i dagvården omfattar de barn som är i dagvård och deras föräldrar, personalen och andra besökare. Vid granskningen av säkerheten i dagvården bör man beakta barnens fysiska, psykiska och sociala säkerhet. (Saarsalmi 2008 s. 13)

Enligt dagvårdslagen ska dagvården såvitt möjligt ordnas så att den erbjuder en för barnets vård och fostran lämplig vårdplats och fortgående vård. I lagen konstateras vidare att dagvården i fråga om sanitära och övriga förhållanden ska vara lämplig för barn och för vård och fostran av barn. (Lag om barndagvård 36/1973, 6 §)

För dagvården inom kommunen svarar ett eller flera organ som utses av kommunen. Kommunen får själv besluta till vilket organ dagvården ska höra. Organet ska sörja för att förhållandena i dagvården är lämpliga för barn även på det sätt som förutsätts i dagvårdslagen. (Socialvårdslag 710/1982, 6 §)

I lagen om leksakers säkerhet (287/1997) konstateras att leksaker som används av barn ska uppfylla lagens bestämmelser om säkerhet.

3.1 Säkerhetsledning

Säkerhetsledning är inte ledarskap som är fristående från den övriga verksamheten utan en del av den arbetsledning i vardagen som ingår i chefsarbete. Med säkerhetsledning avses den praktiska ledningen av en arbetsplats med tonvikt på beaktandet av säkerheten. I säkerhetsledningen på en arbetsplats ligger tonvikten på planerings- och utvecklingsarbete i anslutning till säkerheten samt föregripande av säkerhetsrelaterade omständigheter för personalen och klienterna. Av ledningen och personalen krävs engagemang i arbetet med att utveckla säkerheten. Arbetsplatsen ska ha en klar syn på nuläget för säkerheten på arbetsplatsen och behoven att utveckla den. En regelbunden kartläggning och utvärdering av risker på arbetsplatserna samt ett klagörande av ansvar och skyldigheter är en del av kartläggningen av nuläget. Utifrån kartläggningarna kan man ställa mål för det aktuella säkerhetsläget och föreslå metoder för att uppnå målen. (Kalliolinna 2009 s.15-17)

I daghemmet har arbets- och fostringsgemenskapen den viktigaste uppgiften i säkerhetsverksamheten. Som verksamhetsprincip inom dagvården passar en positiv säkerhetskultur där säkerheten är en självklar del av det dagliga arbetet och där det råder ett positivt och sporrande arbetssätt som är öppet för alternativ. Säkerhetsledning är övergripande säkerhetskontroll. I den kombineras ledning av metoder, arbetssätt och människor. Säkerhetsledningen omfattar ett kontinuerligt förbättrande av miljön för föregripande och korrigerande verksamhet. I praktiken avskiljs inte säkerhetsledning och säkerhetsarbete till ett separat verksamhetsområde utan målet är att en medveten säkerhetssyn ska vara en del av olika verksamheter och kompetensen. För säkerheten i dagvården svarar cheferna och linjeledningen. Ledningen styr säkerheten genom att ställa upp mål för den, planera och styra verksamheten. Ledningen säkrar nödvändiga resurser

för enheten samt övervakar utförandet. Säkerhetsledningen skapar förutsättningar för säkerhetsarbete. Vård- och fostringspersonalen samt den övriga personalen ska delta i säkerhetsverksamheten inom ramen för sina egna uppgifter. Detta främjas av att man skapar förutsättningar för initiativkraft och handlingskraft i personalen. (Mäki 2005 s. 54–55)

I arbetarskyddslagen (738/2002) ingår inga krav på säkerhetsledningssystem. Lagen förutsätter emellertid att arbetsgivaren med beaktande av arbetets och verksamhetens art tillräckligt systematiskt ska ”reda ut och identifiera de olägenheter och risker som beror på arbetet, arbetslokalen, arbetsmiljön i övrigt och arbetsförhållandena samt, när de inte kan undanröjas, bedöma deras betydelse för arbetstagarnas säkerhet och hälsa”. Sålunda omfattar lagen många av de delområden som ingår i en god säkerhetsledning. Ledningssystemet omfattar personalen, resurserna, verksamhetspolitiken och metoderna på alla nivåer. En organiserad växelverkan för att fullgöra en bestämd uppgift eller för att uppnå eller upprätthålla mål existerar mellan beståndsdelarna. (Arbetarskyddslagen 738/2002)

3.2 Kraven på dagvårdsmiljön och -lokaler

I planeringen av inomhus- och utomhusutrymmen i daghem ska säkerheten i den verksamhet som äger rum i verksamhetsenheten beaktas med hänsyn till dagvårdsbarnen, familjerna och personalen. Miljön ska i sin helhet vara sund, säker och lämplig för dagvårdsverksamhet. (Social- och hälsovårdsministeriet 2005:28 s. 1–46)

Den pedagogiska miljön bör vara utrustad så att den stöder barnens utveckling. Utrymmena inomhus och lekplatserna utomhus, som bildar den pedagogiska miljön i ett daghem, bör vara hälsosamma och trygga. Om barnet upplever sin livsmiljö som en trygg plats ger det möjligheter till att skapa ett positivt förhållande till omgivningen. Tidigare har det inte funnits några aktuella anvisningar för planeringen av daghem. Det enda som funnits är det redan föråldrade direktivet för planering av daghemslokaler som Rakenustieto och socialstyrelsen gjorde i samarbete 1980. I den nyligen publicerade handboken för planering av daghem ingår direktiv för byggnadsplanering och projektplanering.

I handboken anges vilka mål som ska ställas på daghemsbyggnaden och dess tomt samt utgångspunkter för planering och dimensionering. De funktionella utgångspunkterna och anvisningarna baserar sig på social- och hälsovårdsministeriets anvisningar om anordnandet av dagvård samt på de nu gällande rekommendationerna för basdimensioneringar i kommunerna. (Repo 2010 s. 43)

Planeringen av dagvårdslokaler för barn styrs av kommunvis godkända anvisningar för byggnadstillsyn, räddnings- och miljöväsendet och hälsoskyddsordningen som används vid planering och genomförande av nya investeringar och investeringar i form av ombyggnadsprojekt. Utgångspunkten för planeringen är en projektplan som godkänts för investeringen där man definierar projektets storlek, läge, kvalitetskriterier, antalet anställda och barn, tidtabell, kostnads kalkyl och projektförfinansiering. I planeringen av dagvårdslokaler ska tas hänsyn till barngruppernas specialbehov, nyttoarealen 5–10 m²/barn exklusive köks-, korridor-, entré-, lager-, tvätt- och wc-utrymmen. Inomhus- och utomhusutrymmena planeras så att de blir fungerande och säkra med beaktande av de bestämmelser som styr dagvårdsverksamheten. Ventilations-, byggnads- och inredningsmaterialen i byggnaden klassificeras enligt bestämmelserna. I planeringen av daghemmets närmiljö och gårdsplan ska tas hänsyn till trafiken till fastigheten som inte får orsaka fara för barnen. Bullernivån i miljön och trafiken ska hållas inom föreskrivna gränsvärden. Gårdsplanen ska vara tillräckligt stor och ljus för att barnen ska kunna vara ute i alla väder och växterna på gården får inte vara giftiga. För höjden på staketet och portarnas säkerhet finns anvisningar. Både inne- och uteleksakerna ska följa säkerhetsstandarderna. (Borgå stads hälsoskyddsordning 2002)

Daghemstomten ska vara minst 70–100 m²/vårdplats. I denna siffra ingår byggnadens areal, gårdsplan och trafikområde på tomten. Om daghemstomten gränsar till en park eller ett grönområde, kan tomtområdet minskas enligt prövning. Det måste finnas minst 10 m² närlekområde/vårdplats på tomten. Tomten ska i mån av möjlighet fylla bl.a. följande krav. Tomten ska vara säker och ljus. Under perioden mellan vår- och höstdagjämningen ska solen skina mer än 5 timmar per dag på tomten. Tomten får inte vara exponerad för buller eller luftföroreningar. Tomten utrustas med tidsenliga, säkra gårds- och lekredskap i enlighet med en separat anvisning. Tomten ska också ingärdas så att den blir säker och ha ändamålsenlig belysning. Närlekområdet ska ha effektiv belys-

ning, för den övriga gårdsplanen räcker allmän belysning. Servicekörningsrutterna till tomten är säkra och ligger utanför den ingärdade gårdsplanen. (Sibbo kommun 2007)

Till de kommunala hälsoskyddsmyndigheternas uppgifter hör i enlighet med hälsoskyddslagen att övervaka de sanitära förhållandena i daghemslokaler. När lokaler planeras för daghemsverksamhet är det bra att i ett så tidigt skede som möjligt vara i kontakt med hälsoskyddsmyndigheten i den kommun där daghemmet finns. (Suurnäkki& Kajanne 2002 s. 36–37)

Innan verksamheten inleds ska tjänsteproducenten göra en anmälan till den kommunala hälsoskyddsmyndigheten om att verksamheten inleds. (Hälsoskyddslag 763/1994, 13 §)

3.3 Säkerhetsplan för dagvården

För att småbarnsfostran ska kunna genomföras på ett säkert sätt förutsätts säkerhetsplanering enligt lagstiftningen. Säkerheten i dagvården granskas med fokus framför allt på personer, lokaler, redskap och utrustning, datasäkerheten samt verksamhetens kvalitet och ansvarsfrågor. En säkerhetsplan utarbetas på kommunal nivå, avsikten är att denna säkerhetsplan ska utgöra en modell för innehållet i de säkerhetsplaner som görs upp inom varje daghem. Säkerhetsplanens innehåll grundar sig på publikationen Säkerhetsplanering i dagvården som tagits fram av Stakes (Forsknings- och utvecklingscentralen för social – och hälsovården) och Social- och hälsovårdsministeriet. Stakes och Folkhälsoinstitutet sammanslogs 1.1.2009 och fick ett nytt namn, Institutet för hälsa och välfärd (THL). Säkerhetsplanen görs upp för att trygga verksamheten i situationer som står de normala förhållandena. En störningssituation är en avvikande, oväntad eller plötslig förändring i säkerhetssituationen som medför ett hot mot dagvårdsverksamheten och personernas säkerhet. Uppgifterna i säkerhetsplanen revideras och uppdateras i början av verksamhetsperioden och vid behov oftare. I säkerhetsplanen antecknas när den har kontrollerats och när den ska revideras på nytt. Daghemsföreståndaren ansvarar för uppföljningen. Säkerhetsplanen görs upp genom en utvärdering av riskerna på arbetsplatsen och då är även personalen med och utvärderar situationen. I säkerhetsplanen kommer man överens om gemensamma förfaranden, bl.a. säkerhetsorganisationen och dess uppgifter, direktiv i hot- och olycksituationer, uppgifter och ansvar inom fastighetsunder-

håll och – skötsel samt gemensamma spelregler och verksamhetsprinciper för olika situationer i dagvården. (Saarsalmi 2008 s. 22–27)

Räddningsplanen baserar sig på räddningslagen, som gavs i Helsingfors 13.6.2003.

Räddningslagen (8 §) förpliktar till egen beredskap, vilket innebär att de som äger eller innehar en byggnad, inrättningar och andra sammanslutningar är skyldiga att på ifrågavarande plats ha beredskap att vid överhängande fara skydda människor, egendom och miljön och att vidta sådana räddningsinsatser som de på egen hand förmår göra. Skyldigheten att göra upp en räddningsplan baserar sig på kraven på egen beredskap i 8 och 9 § i räddningslagen och i 9, 10 och 15 § i statsrådets förordning om räddningsväsendet. I räddningslagen föreskrivs att den som äger eller innehar en byggnad är skyldig att på ifrågavarande plats och i sin verksamhet förebygga uppkomsten av farliga situationer samt att ha beredskap att vid överhängande fara skydda människor, egendom och miljön och att vidta sådana räddningsinsatser som de på egen hand förmår göra. Enligt räddningsförordningen ska det i en räddningsplan framläggas utredning om förutsägbara farosituationer och deras verkningar. Åtgärder för förebyggande av farliga situationer. Utrymningsmöjligheterna och möjligheterna att söka skydd samt släcknings- och räddningsarrangemang. Anvisningar för olika olycks-, färo- och skadesituationer. (Räddningslag 468/2003)

Syftet med räddningsplanen är att bistå daghemmets ansvarspersoner och personal vid förebyggandet av eldsvådor, olyckor och övriga farliga situationer samt att vid olyckstillbud begränsa person-, egendoms- och miljöskador så att de blir så små som möjligt samt trygga en kontinuerlig verksamhet även vid undantagsförhållanden. (Räddningslag 468/2003, 9 §)

Daghemmets säkerhetsplan förbättrar både ledningen av verksamhetsenheten och kvalitetsramarna för dagvården, eftersom åtgärderna och verksamhetsmetoderna finns inskrivna i den introduktion i säkerheten på arbetsplatsen som ges alla anställda.

3.3.1 Faror och hot inom daghem

Säkerheten i dagvårdslokaler inbegriper utrymmen både inomhus och utomhus, den fysiska miljön samt de redskap och material som används av barnen och personalen. (Kekkonen 2000 s. 12)

I daghems säkerhetsplan bedöms de faror och hot som hotar verksamheten. Riskerna utreds i verksamheten med hänsyn till de centrala krav som ställs i lagarna om dagvård och enhetens verksamhetsplan för arbetarskydd. (Saarsalmi 2008 s. 22)

”Fara är en faktor eller en omständighet som kan orsaka en allvarlig händelse.”
(www.työturvallisuuskeskus.fi)

Enligt statistiken förekommer hot och faror sällan i dagvården. Eftersom tillbud inte systematiskt noteras i alla verksamhetsenheter, finns det ingen exakt bild av hot- eller farosituationer. Situationerna kan grupperas som klientsituationer såsom situationer som uppstår med föräldrarna och familjerna, t.ex. om barnet hämtas av en berusad förälder eller om mamman eller pappan på grund av en vårdnadstvist hämtar barnet fel dag. Faror är en del av vård- och fostringsarbetet bland barn. Barn kan också orsaka farosituationer genom att skada sig själva eller andra barn. Barn kan också rymma från daghemmet. Daghemmet kan vara avlägset beläget, finnas i ett oroligt område eller långt från den övriga bosättningen. I sådana fall hotas daghemsverksamheten av miljörelaterade risker. (Kajanne & Suurnäkki 2002 s. 71–72)

I nästan alla daghem har utarbetats skriftliga anvisningar för eldsvådor. Även personalen ges anvisningar i händelse av eldsvådor. Rymningar och andra slags faror och skador föregrips mera sällan med skriftliga anvisningar. Personalen är osäker på hur man ska reagera på sådana situationer. Delorsaken till farosituationer var ofta även dålig belysning på gårdsplanen, staket och portar i dåligt skick, icke behöriga vikarier och den ständiga bristen på personal i barngruppen. Personalen deltar ofta t.ex. i lagstadgad fortbildning och någon vikarie finns helt enkelt inte att få. (Honkalampi et al. s. 29–35)

Barnens dagliga lek och verksamhet innehåller ett visst mått av risker för faror och skador. Barn kan inte helt skyddas för risker för olyckor i sin omgivning. Barnet bör ges en möjlighet att utvecklas och lära sig med hjälp av sin omgivning.

Med tanke på dagvårdens grundläggande uppgift, att ge en trygg dagvård, är det ändå alarmerande hur vanligt det är med faror och skador. Oftast utsätts barnen för farosituationer i utelekar och utevistelse. Det som vanligen orsakar skador är att barnen ramlar, faller, knuffar, kolliderar, bits och kastar saker. På daghemsgården är gungorna, klätterställningarna och rutschbanorna utsatta för farosituationer. Rymningar sker oftast så att barnen klättrar över eller kryper under staketet eller avlägsnar sig genom porten utan lov. Faror och skador har under de senaste åren ökat i synnerhet bland barn över tre år. Detta torde kunna förklaras med att barn över tre år ofta är fysiskt aktivare och har rätt att använda krävande klätterställningar. Leken – eller konstruktionsmissar i daghemmet är inte det som primärt orsakar faror och skador. Enligt en enkätundersökning som Tehy gjort bland barnskötare upplevde 91 % av respondenterna att daghemmens utrymmen för inomhuslek var säkra. Lekområdena på daghemsgården var säkra enligt 77 % av respondenterna. Faktorer som lätt leder till faror och skador är ofta personalbrist, trånga gårds- och verksamhetsutrymmen och ökningen av antalet barn som fortgående måste hållas under uppsikt i barngrupperna. Barn som kräver särskilt stöd måste beaktas vid förebyggandet av faro- och skadesituationer. Detta ska beaktas i personaldimensioneringen, som i alla situationer måste skapa en förutsättning för utövandet av fostrings- och övervakningsansvaret för barnen. (Kekkonen 2000 s. 25–45)

3.3.2 Riskhanteringen i dagvården

Som ord betyder risk möjlighet till en händelse som orsakar eller leder till ekonomiska förluster eller personskador. En risk kan också ses som någonting som inte inträffar. I en verksamhetsenhet betyder riskhantering praktiska åtgärder för att identifiera olika risker. Man bedömer deras effekter, förebygger skador på grund av riskerna och försöker minimera eventuella risker. Riskhantering är ett delområde inom ledarskapet som är inriktat på riskerna i verksamhetsenheten. Det är viktigt att säkerställa att verksamheten fortgår även om någonting skulle inträffa i daghemmet. Genom att identifiera de centrala riskerna i den egna verksamheten förbinder sig personalen att utvärdera den dagliga verksamheten ur säkerhetsperspektivet. (Outinen 2005 s. 7)

Riskhantering är en del av säkerhetsledningen och innebär systematiskt arbete för att trygga en fortsatt verksamhet och personalens säkerhet. I riskhanteringen ingår all verk-

samhet inom organisationen som bedrivs för att minska eller eliminera risker. I det praktiska arbetslivet utgör riskhanteringen ett av säkerhetsledningens arbetsredskap. I den dagliga verksamheten gör arbetstagaren en riskbedömning genom att ge akt på sin arbetsmiljö och eliminera eventuella risker för faror. I en mer heltäckande riskbedömning används olika riskbedömningsmetoder. (Kalliolinna 2009 s. 16)

Arbetsgivaren ska reda ut och identifiera de olägenheter och risker som beror på arbetet, arbetslokalen, arbetsmiljön i övrigt och arbetsförhållandena (Arbetarskyddslagen 738/2002, 10 §).

I dagvårdens säkerhetsplan granskas de risker som förekommer i dagvårdsverksamheten separerat från räddningsplanen och mera detaljerat än i denna. (Saarsalmi 2008 s. 28)

Störst är risken för olycksfall i daghem under barnens utevistelse. Nästvanligast är olyckor inne i daghemmet under barnens fria lek. Andra riskfyllda farosituationer som kan konstateras under barnens vårddag är olika förflyttningssituationer, t.ex. när de går ut, kommer in och förflyttar sig till maten. (Kekkonen 2000 s. 29–30)

Det är viktigt att i tid kunna identifiera farorna, eftersom en risk som uppstår är omöjlig att hantera om riskfaktorn inte har identifierats. Personer som känner till verksamheten och den säkerhetsnivå som krävs i den bör tas med i detta arbete. (Kalliolinna 2009 s.17)

Det har blivit allt vanligare att relationstalet för barn-fostrare överskrids och som en följd av det är barngrupperna alltför stora hela dagen. Den vanligaste orsaken till att relationstalet överskrids är att ingen vikarie anställs för en arbetstagare som är borta. (Kekkonen 2000 s. 21)

På hot- och farosituationer bereder man sig genom att göra upp en plan för sådana. Uppgörandet av planen inleds genom en kartläggning av risker som kan föregripas. Därefter ska man ställa mål och definiera hur dessa ska uppnås. Planen ska vara realistisk och användbar och beakta de olika åtgärder som krävs i hot- och farosituationer. Beredskap hör till arbetsplatsens krishantering där man redogör för ansvar och uppgifter i undantagssituationer. Man ska ta hänsyn till enheternas särdrag och i synnerhet säkerheten. (Kajanne & Suurnäkki 2002 s. 72–75)

4 METOD

4.1 Val av metod

Jag kommer att använda mig av en kvantitativ forskningsmetod i mitt examensarbete samt datainsamling med hjälp av en enkät. Kvantitativ forskning används ofta i social- och samhällsvetenskaper och det centrala i den är slutsatser om tidigare undersökningar, tidigare teorier, hypoteser, begreppsdefinition, materialinsamling och planer där observationsmaterialet lämpar sig för kvantitativ mätning. Kvantitativ forskning görs oftast med en enkätblankett som innehåller fasta frågealternativ och postas till respondenterna. Enkätblanketten kan innehålla några öppna frågor som respondenten själv får skriva svaret på. Kvantitativ forskning lämpar sig bäst för undersökningar där forskaren själv har ett gott substanskunskande om sitt forskningsområde. (Jakobsen 2010 s. 47–56)

4.1.1 Datainsamlingsmetod

Under hösten 2009 genomförde jag datainsamlingen i Arcadas bibliotek och fick individuell handledning att hitta information i elektroniska och tryckta informationskällor. Följande databaser användes för insamling av material: Arken, Arto, Ebsco, Google Scholar, och Helka. Jag använde mig av följande sökord: barn, daghem, dagvård, säkerhetsplan, både enskilt och i olika kombinationer. Det var svårt att hitta vetenskapliga artiklar och i övrigt var också artiklarna få till antalet. De flesta artiklar var utländska och innehållet i artiklarna gick inte att anpassa till finska förhållanden. I detta examensarbete använder jag som teoretisk referensram litteratur, artiklar och elektroniska källor. De elektroniska källorna, som jag har använt är bl.a. Statens förvaltningsdata Finlex. Informationen på dessa sidor är kritiskt granskade samt korrekt och pålitlig ansedda. Jag har använt både finsk- och svenskspråkig litteratur.

Jag söker svar på undersökningsfrågorna med hjälp av en enkätblankett. Med hjälp av en enkätundersökning kan man samla in ett brett undersökningsmaterial. Med hjälp av en välplanerad blankett kan materialet snabbt bearbetas och sparas och analyseras med

hjälp av dator. Tidtabellen och kostnaderna kan också noggrant uppskattas. En enkätundersökning har också nackdelar. Man kan inte vara säker på hur seriöst respondenterna har svarat på undersökningen. Det förblir också oklart hur lyckade svarsalternativen är ur respondentens synvinkel och hur förtrogen respondenten är med ämnet. Att utarbeta en bra blankett tar tid och kräver kunskap och skicklighet av forskaren. Det kan också hända att många lämnar enkätblanketten obesvarad. (Hirsjärvi et al. 2005 s. 184)

En enkät består av frågor och olika svarsalternativ som är på förhand bestämda. Frågeformulären kan också ha öppna frågor som ger respondenten möjlighet att skriva sina svar. (Björklund & Paulsson 2003 s. 63)

De sju första frågorna på enkätblanketten kartlade respondenternas egna åsikter om de givna flervalsspåståendena. Skalan gick från ett till fem och respondenten ringade in det alternativ som bäst motsvarar hans eller hennes åsikt.

1= helt av annan åsikt, 2= delvis av annan åsikt, 3= vet ej, 4=delvis av samma åsikt och 5 =helt av samma åsikt. På frågorna 8 och 9 kunde respondenten välja följande svarsalternativ. Svaret kryssas för vid lämpligt alternativ: 1–2 gånger per år, vartannat år, vart tredje år, vart femte år och har inte haft möjligheter/det har inte ordnats. Jag behandlade svarsalternativen på enkätblanketten med programmet Microsoft Excel.

De svarsalternativ som kommit in kan inte analyseras förrän de har matats in i dataprogrammet. Först när svaren på enkätblanketterna har kodats kan man börja analysera. Svaren kan analyseras ett och ett eller genom att jämföra två frågor och deras svar och eventuella samband och förklaringar som stöder varandra. (Jakobsen 2010 s. 233)

Svaren på fråga nummer tio grupperade jag numeralt. Respondenterna valde de fem största riskerna som kan hota daghemsbarn under en dagvårdsdag. Respondenterna valde fem risker i en förteckning och numrerade dem från ett till fem, varvid ett är den största risken. Riskerna kunde klassificeras på följande sätt. Risk nummer ett, dvs. den största risken, erhöles genom att ta de riskalternativ som fått flest svar och vars sammanlagda värde dividerat med antalet svar hade det minsta talet.

De två öppna frågorna på enkätblanketten analyserade jag med kvalitativa analysmetoder. Jag gjorde analysen med hjälp av tematisering.

Tematisering är en basmetod inom kvalitativ analys vars mål är att gestalta olika teman i undersökningsmaterialet. Sådana ämnen kan gestaltas som teman som på ett eller annat sätt upprepas i materialet. Tematisering som analysmetod går från bildandet av temahelheter till en mera detaljerad granskning av dem. (Eskola & Suoranta 2008 s. 174–180)

4.2 Val av respondenter

När jag funderade på samplings metod och målgrupp gick jag in för att välja föreståndarna och viceföreståndarna för alla kommunala och privata daghem i Sibbo kommun, eftersom de svarar för enheternas dagvård och säkerheten i den. På så vis kom målgruppen att bestå av sammanlagt 32 daghemsföreståndare och viceföreståndare. Vård- och fostringspersonalen blev utanför undersökningen, eftersom jag ville klarlägga chefernas synvinkel och utvecklingsobjekt inom säkerheten ur daghemsföreståndarnas synvinkel. I Sibbo utarbetas säkerhetsanvisningar för personalen som enhetscheferna ansvarar för.

4.3 Genomförandet av undersökningen

Etiska rådet granskade min forskningsplan 22.1.2010. Efter det godkände Sibbo kommun min ansökan om forskningslov (bilaga 1). I mitten av februari postade jag 34 enkätblanketter (bilaga 3), följebrev (bilaga 2) och portoförsedda svarskuvert till daghemsföreståndare och vicedaghemsföreståndare för kommunala och privata daghem i Sibbo kommun. Innan jag postade blanketterna hade jag testat enkätblanketten på tre personer i arbetsgruppen för säkerhetsplanen som är verksamma i expertuppgifter inom dagvården. Enkätblanketten gjordes med avsikt tvåspråkig och med så lite bakgrundsinformation som möjligt för att respondenternas anonymitet skulle bevaras så långt det var möjligt. Som bakgrundsinformation frågades om respondenten är daghemsföreståndare eller vicedaghemsföreståndare och om arbetsplatsen är ett kommunalt eller privat daghem.

Respondenterna hade två veckor på sig att svara. I slutet av februari sände jag e-post till daghemsföreståndarna och påminde dem om att svara på enkäten och förlängde svarstiden med en vecka. Efter första veckan i mars hade jag fått tjugo svarskuvert.

Tabell 1. Undersökningsgruppen, utsända och returnerade enkäter

Respondenter	Utsända enkäter	%	Returnerade enkäter	%
Daghemsföreståndare på ett kommunalt daghem	9	26	8	89
Viceföreståndare på ett kommunalt daghem	9	26	7	78
Daghemsföreståndare på ett privat daghem	8	24	4	50
Viceföreståndare på ett privat daghem	8	24	1	12
Sammanlagt	34	100 %	20	59 %

4.4 Validitet och reliabilitet

Enkätblankettens tillförlitlighet består av reliabilitet och giltighet består av validitet. Med reliabilitet avses möjligheten att upprepa mätresultaten, dvs. undersökningens förmåga att ge icke-slumpmässiga resultat. Om t.ex. två forskare kommer fram till samma resultat kan det anses vara reliabelt. Med validitet avses att den enkätblankett som använts som mätare för undersökningen har mätt det som var avsikten att mäta. Frågorna i enkätblanketten motsvarar inte nödvändigtvis alltid det som forskaren har haft för avsikt att undersöka. Det här kan t.ex. bero på att respondenterna har förstått frågan på ett annat sätt än vad forskaren har tänkt sig. Om forskaren granskar svaren

utifrån sin egen uppfattning, kan de inte anses vara tillförlitliga. Mätaren kan på så vis orsaka fel i resultaten. (Hirsijärvi et al. 2007 s. 226–227)

4.5 Etiska reflektioner

Vid granskningen av undersökningens tillförlitlighet är det viktigt att beakta undersökningens etiskhet. Vid insamlingen och analysen av materialet ska man sträva efter att respektera dem som deltagit i undersökningen och bevara deras anonymitet. Det ska vara frivilligt att delta i undersökningen och svaren bör behandlas anonymt. Deltagarna ska också veta vad syftet med undersökningen är. Därför bör följebrevet innehålla tillräckligt med information om undersökningens syfte och vad undersökningsinformationen kommer att användas till. (Jakobsen 2010 s. 21–23)

I det följebrev som jag sände ut tillsammans med enkäten betonade jag att det är frivilligt att svara på den och att svaren behandlas konfidentiellt, vilket tryggar respondenternas anonymitet.

Valet av undersökningstema är det första etiska avgörandet där forskaren måste fråga sig på vems villkor undersökningsfrågorna väljs och varför man gör undersökningen. Vid valet av undersökningstema kan problemet också vara att ämnet är lätt att förverkliga men inte har särskilt stor betydelse. (Hirsijärvi et al. 2005 s. 26) Mitt val av undersökningstema påverkades av mitt eget arbete och ett behov som kom inifrån organisationen att göra en kartläggning av nuläget i fråga om säkerheten samt en säkerhetsplan för dagvården. Svaren på undersökningsfrågorna gynnar hela dagvården, eftersom resultaten direkt omsätts i praktiken när en säkerhetsplan för den kommunala dagvården och säkerhetsplaner för enheterna görs upp.

Undersökningsfrågorna baserar sig på handboken Säkerhetsplanering i dagvården, som utgör grunden för arbetet med säkerhetsplaner för dagvården.

5 RESULTATREDOVISNING

Enkätundersökningen gjordes i slutet av februari 2010 då sammanlagt 34 enkätblanketter sändes ut till målgruppen, av vilka 20 blanketter returnerades. Enkäten besvarades av 83,3 % av de daghemsföreståndare och viceföreståndare som arbetar i de kommunala daghemmen. Svarsprocenten bland föreståndarna och viceföreståndarna för privata daghem var 31,25 %. Svarsprocenten för hela enkäten blev 58,8 %.

Enligt Jakobsen kan svarsprocenten variera från över 50 % som är tillfredsställande, över 60 % som är bra till över 70 % som är mycket bra (Jakobsen 2010 s. 230).

5.1 Ansvarsfördelning

I de två första frågorna på enkätblanketten kartlades hur respondenterna upplevde ansvarsfördelningen i fråga om säkerheten i dagvårdsenheterna och ansvarsfördelningen mellan kommunens olika avdelningar i fråga om säkerheten i daghemmet. Enligt den första frågan på enkätblanketten som kartlade ansvarsfördelningen gällande säkerheten i daghemsenheterna upplevdes den som klar och tydlig enligt 15 % (N=3) av respondenterna. Av respondenterna valde 40 % (N=8) alternativet delvis av samma åsikt och 40 % (N=8) delvis av annan åsikt. En respondent svarade vet ej. Denna ansvarsfördelning gällande säkerheten avser dagvårdsenhetens verksamhet och största delen av detta ansvar vilar på daghemsföreståndaren själv.

Fråga nummer 2 gällde ansvarsfördelningen gällande säkerheten mellan kommunens olika avdelningar och hur klar den är. Ingen av respondenterna var helt av samma åsikt. Av svaren var 15 % (N=3) delvis av samma åsikt. Lika många respondenter, 40 % (N=8) valde jag vet inte och delvis av annan åsikt. En respondent var helt av annan åsikt.

Säkerheten i dagvården bör utvecklas i enlighet med ett övergripande säkerhetstänkande, som en del av det normala ledarskapet. Arbetet med att utvärdera och utveckla säkerheten bör ske såväl i dagvårdsenheten som i samarbete mellan kommunens olika

avdelningar. I utvärderingsarbetet bör målet vara att identifiera olika riskfaktorer, säkerhetsproblem och särdrag i daghemmen. Sedan definieras vilka objekt som ska förbättras. Ett exempel är daghemmens staket och portar vars skick har stor betydelse för barnens säkerhet på gården. Dagvårdschefen, daghemsföreståndarna och lokalitetstjänsterna svarar för att nödvändiga förbättringar görs. (Mäki 2005 s. 54)

5.2 Säkerhetsdokument som styr säkerheten

Av respondenterna ansåg 25 % (N=5) att alla handlingar och anvisningar som gäller säkerheten är lättillgängliga i alla dagvårdsenheter. Av respondenterna var 55 % (N=11) delvis av samma åsikt. Tre respondenter visste inte om de aktuella handlingarna var lättillgängliga och en respondent var delvis av annan åsikt. Hela personalen vet var handlingar och anvisningar som styr säkerheten kan fås. Helt av samma åsikt var 20 % (N=4) av respondenterna. Majoriteten av respondenterna 35 % (N=7) var delvis av samma åsikt. Sex av respondenterna (30 %) valde alternativet vet ej. Delvis av annan åsikt om det aktuella påståendet var 15 % (N=3) av respondenterna.

Av respondenterna bekräftade 30 % (N=6) att en genomgång av säkerheten ingår i introduktionen för nya anställda. Största respondentgruppen 55 % (N=11) valde alternativ 4, jag är delvis av samma åsikt. Tre respondenter var delvis av annan åsikt.

En respondent ansåg sig ha tillräcklig tillgång till de handlingar och anvisningar som styr säkerheten i dagvården i Sibbo. Tre respondenter var delvis av samma åsikt. Största delen 40 % (N=8) valde alternativet vet ej. Delvis av annan åsikt var 30 % (N=6) av respondenterna. Två respondenter valde alternativet helt av annan åsikt.

5.3 Säkerhetsledning

I daghemsföreståndarens grundläggande uppgift ingår säkerhetsledningen i daghemmet. Av respondenterna var 70 % (N=14) delvis av samma åsikt och ansåg sig ha tillräckliga färdigheter att ha hand om säkerhetsledningen i daghemmet. Delvis av annan åsikt var 25 % (N=5) av respondenterna. En av respondenterna, dvs. 5 %, svarade med alternativet vet ej. En av respondenterna kommenterade skriftligt det valda alternativet såhär: ”Jag är på väg till en utbildning där man får information om säkerhetsfrågor”.

5.4 Säkerhetsutbildning och utrymningsövningar

Största delen av respondenterna 50 % (N=10) uppgav att personalen har möjlighet att delta i säkerhetsutbildning vartannat år. Av respondenterna valde 35 % (N=7) ett alternativ enligt vilket personalen har möjlighet att delta i säkerhetsutbildning vart tredje år. En respondent uppgav att det finns möjlighet till säkerhetsutbildning 1–2 gånger om året. Två respondenter uppgav att personalen inte har haft möjlighet att delta i säkerhetsutbildning.

Tabell 2. Säkerhetsutbildning

Hur ofta har personalen möjlighet att delta i säkerhetsutbildning?	Respondenter	Procent %
1–2 gånger per år	1	5
Vartannat år	10	50
Vart tredje år	7	35
Vart femte år	0	0
Har inte haft möjlighet	2	10

Utrymningsövningar har hållits 1–2 gånger per år i enheten enligt fem respondenter. Fyra respondenter uppgav att utrymningsövningar ordnas vartannat år i enheten. Och vart tredje år ordnas utrymningsövningar i fyra daghemsföreståndares enheter.

Mest oroväckande är det att konstatera att så många som 35 % (N=7) svarade att utrymningsövningar inte ordnats alls.

Tabell 3. Utrymningsövningar

Har det ordnats utrymningsövningar inom dina enheter?	Respondenter	Procent %
1–2 gånger per år	5	25
Vartannat år	4	20
Vart tredje år	4	20
Vart femte år	0	0
Har inte haft möjlighet	7	35

5.5 De fem största riskerna som kan hota dagvårdsbarnen

Under dagvårdsdagen är de skaderisker som hotar daghemsverksamheten personrisker. Till dessa risker klassificeras hot mot barnens och personalens fysiska och psykiska hälsa och välbefinnande. I verksamheten bör man särskilt bereda sig på dessa risker. Andra beaktansvärda risker är risker som drabbar verksamheten och försvårar användningen av fastigheten. Då man kartlägger riskerna i daghemmet ska man beakta verksamhetsenhetens särdrag och deras effekt. (Saarsalmi 2008:29)

Respondenterna valde genom numrering på skalan 1–5 de fem största riskerna som kan hota daghemsbarn under en dagvårdsdag. Riskerna numrerades i svaren. Nummer ett var den största risken. I svaren upplevdes personalens storlek och kompetens som den största risken med värdet 2,36, som kan hota daghemsbarnen under en vård dag. Enligt Saarsalmi är den viktigaste garantin för säkerheten i dagvården en lagstadgat tillräcklig och kompetent personal. I planeringen av personalens skift beaktas barnens närvaro och dess effekt på relationstalet mellan personalen och barnen. (Saarsalmi 2008 s. 53–54)

Sjukdomar, epidemier och olycksfall upplevdes som den näststörsta risken med värdet 2,38. Vanliga infektionssjukdomar bland barn sprids och smittar snabbt redan innan de egentliga symptomen kommer fram. Personalen ska i mån av möjlighet beakta och förebygga smittorisken i tid. Att sörja för den dagliga hygien bland personalen och barnen är det bästa skyddet mot infektioner. (Social- och hälsovårdsministeriet 2005:28 s. 17)

Den tredje risken med värdet 2,62 var när dagvårdspersonalen rör sig med barnen utanför verksamhetsenheten under utfärder och promenader. Att röra sig med barnen utanför daghemmet kräver tillräckligt med personal, reflexvästar och att promenadrutterna i mån av möjlighet väljs så att man undviker att korsa stora och livligt trafikerade vägar. (Saarsalmi 2008 s. 40)

Utomhusvistelse med barnen upplevdes som den fjärde största risken, med värdet 2,92. Det rekommenderas att en plan för övervakningen av gården görs för dagvårdsenheterna. Planen kan vara en kartskiss över daghemmets gårdsplan där man märkt ut daghemsfastigheten och andra eventuella byggnader, placeringen av lekredskapen, staket och portar. I samma plan skrivs in en sektorindelning av gården med ansvarsområden och antalet övervakare som behövs på gården. Personalen ansvarar dock för övervakningen av hela gårdsplanen. (Saarsalmi 2008 s. 39)

I den undersökning som gjordes i Kouvola var orsaken till olycksfall oftast att barnen ramlade, föll eller kolliderade och fick ytliga skador i huvudet, vilket ändå inte krävde vård utanför dagvårdsplatsen. Dagvårdsplatsens utomhusleksaker hade ofta ett samband med olyckan. Olyckor som var orsakade av ett annat barn utgjorde 10 %. (Lüthje-Nurmi & Lüthje 2009 s. 1135–1141)

Den femte risken med värdet 3,28 var utomhusbelysningen. Staketen och portarna var nästa på listan. Farosituationer uppstår i synnerhet på daghemmens gårdsplaner där det ofta är bristfällig belysning, för låga eller dåliga staket eller portar i dåligt skick. (Honkalampi et 2006 s. 29–37)

5.6 Har barn försvunnit eller har det skett några olyckor i daghemmet?

På denna öppna fråga svarade 20 respondenter. Av respondenterna skrev 25 % (N=5) att de under den tid de jobbat i daghemmet inte upplevt att något barn försvunnit eller rymt.

”Nej det har inte skett rymningar eller att ngn försvunnit.”

”Ingen har försvunnit eller rymt.”

”Det har aldrig hänt att någon rymt eller att det skett någon olycka under de 5 år som jag jobbat på detta daghem.”

Försvinnanden och rymningar hade upplevts av 40 % (N=8) av respondenterna. Enligt undersökningar har det visat sig att barnen söker sig till bekanta miljöer. I min undersökning visade det sig att motsvarande händelser hade skett.

”En gång gick ett av barnen hem med sitt syskon även om saken inte var överenskommen med föräldrarna. När föräldern kom för att hämta barnet upptäcktes det att barnet var borta och man ringde hem till det syskon som tidigare kommit till daghemmet. Som tur var barnet hemma och missförståndet klarades upp.”

”Under den tid som jag har jobbat (17 år) har jag varit med om två rymningar. Den ena gången rymde barnen ut genom wc-fönstret för att gå och hälsa på det ena barnets mormor. En förbipasserande meddelade daghemmet att två pojkar promenerade omkring i strumpfötterna. Den andra gången rymde 2 pojkar över daghemmets staket för att gå hem och leka till den ena av dem. Den som övervakade utomhus såg inte händelsen eftersom den del av staketet där de klättrade över skymdes av en backe och övervakaren inte såg ditåt just i det ögonblicket.”

”Något värre har inte inträffat under de senaste åren. En gång tidigare rymde ett barn från daghemmet (förskolan) tillsammans med en kompis och hittades hemma hos kompisens. Föräldrarna hjälpte till att söka.”

Det har visat sig att rymningar förekommer trots att det finns tillräckligt antal övervakare.

”Några gånger har någon försökt klättra över/krypa under staketet, men alla har genast blivit upptäckta.”

”Det har varit nära någon gång, t.ex. har flera barn klättrat över eller krupit under staketet.”

Barn med speciella behov behöver noggrann övervakning.

"I höstas var det ett utmanande barn som försökte rymma. Barnet blev dock fast vid porten. Inget större."

På basis av resultaten av enkäten berättade 80 % (N=16) av respondenterna om små olycksfall som inträffat i daghemmet. Barn har fallit, ramlat ner och tandolyckor kom fram i många svar. I svaren kunde man märka att små olyckor förekommer nästan dagligen. Dessa hade den gemensamma nämnaren "vardagsolyckor".

"Mindre olyckor har skett. Fallit och fått sår, ramlat på skridskobanor och t.ex. fått benbrott." "Små olyckor har inträffat när barnen lekt utomhus (sår, blåmärken etc.)."

"Normala olyckor, någon har fallit, ramlat ner osv."

"Något barn har t.ex. kastat en tråkloss på ett annat barn, någon har fallit, fastnat med tungan i rutschbanans stång på vintern, klättrade och hängde--> ramlade ner."

"Olyckor, klämt fingrarna i dörren, bulor i huvudet."

"Vanligen springer barn, faller och stöter huvudet eller skadar någon tand."

"Små olyckor som i en del fall lett till tandläkarbesök m.m."

"Ett barn åkte på vintern pulka mot skräpkorgen och fick ett öppet sår som måste sys. Ett barn föll ur klätterställningen och bröt handen."

Barn måste få röra på sig och då kan små olyckor uppstå.

5.7 Faktorer som beaktas vid utformningen av säkerhetsplanen

På den andra öppna frågan fick respondenterna skriva ner vilka omständigheter som bör beaktas när en säkerhetsplan för daghemmen i Sibbo kommun görs upp. Denna öppna fråga besvarades av 13 respondenter. Återkommande teman i dessa svar var att säkerhetsplanen ska vara ett tydligt och lättläst heltäckande tvåspråkigt dokument med enhetliga anvisningar och direktiv. I respondenternas svar framfördes b.la. följande åsikter:

”En exaktare gemensam linje och noggrannare planer för enheterna.” ”Klara direktiv för tillvägagångssätt i olika situationer, viktiga telefonnummer, blanketter och hur de ska fyllas i.”

Respondenterna framförde sina önskemål om att ansvarsfördelningen mellan dem som ansvarar för fastigheten definieras klart i säkerhetsplanen. Några av respondenterna tog upp samarbetet med lokalitetsförvaltningen som borde förbättras. *”Samarbete med tekniska.”* *”Gårdarnas säkerhet viktig.”*

6 DISKUSSION OCH KRITISK GRANSKNING

I detta kapitel kommer jag att sammanfatta resultaten. Genom att jag kritiskt granskar min studie, diskuterar jag resultaten och metoden av undersökningen. Jag delar upp den kritiska granskningen i resultatdiskussionen och metoddiskussionen. I slutet lyfter jag fram idéer till eventuell fortsatt forskning inom samma område.

6.1 Resultatdiskussion

Syftet med mitt examensarbete var att kartlägga nuläget och utvecklingsbehov inom säkerhetsplanering vid daghem i Sibbo. Den första frågeställningen jag ville få svar på: Finns det risker som hotar dagvårdsbarnen och har dessa risker beaktats i den dagliga verksamheten?

I min enkätundersökning valde respondenterna personalens storlek och kompetens som den största risken som kan hota daghemsbarnen under en dagvårdsdag. Svaren på den här frågan förblev delvis oklara för mig, eftersom respondenterna inte kunde kommentera och precisera sitt svar. Jag borde ha beaktat detta när jag utarbetade frågorna på enkätblanketten och gett respondenterna möjlighet att kommentera. Menar respondenterna att en inkompetent-outbildad personal t.ex. genom det de gör kan orsaka den största

riskan under en vårddag? I frågan nämndes också personalens storlek. Enligt lagen ska personal vara på plats i enlighet med lag och förordning. Dagvårdslagen och -förordningen definierar fostringspersonalens behörighet och storlek i förhållande till barnen. (Lagen (36/1973) och förordningen om barndagvård (239/1973). Det är i dagens läge en stor utmaning att rekrytera personal såväl till daghemmen i Sibbo som i huvudstadsregionen. Det är sällan man får utbildade vikarier. Det här innebär ett stort ansvar för daghemsföreståndarna, som anställer vikarier. Också Saarsalmi skriver att den viktigaste garantin för säkerheten i dagvården är en lagstadgat tillräcklig och kompetent personal. I planeringen av personalens arbetsturer beaktas barnens närvaro och dess effekt på relationstalet mellan personal och barn. (Saarsalmi 2008.s.53-54)

De ansvariga daghemsföreståndarna känner till verkligheten i vardagen, som innebär att kvaliteten på småbarnsfostran lider om det inte finns utbildad personal att tillgå. Lagen måste dock följas och familjerna har subjektiv rätt till dagvård. En sista utväg är att stänga daghemmet mitt under arbetsdagen, om omständigheterna blir lagstridiga. Tillstånd att stänga daghemsenheten ges av dagvårdschefen. Kommunens dagvårdsenheter har en egen ersättare som är vikarie i några daghem som är underställda daghemsföreståndaren. Systemet med ersättare i dagvården ska vidareutvecklas. På grund av oförutsedd frånvaro i dagvårdspersonalen måste dagvårdsföreståndaren allt oftare avgöra när frånvaron leder till en alltför stor säkerhetsrisk. Enligt enkätundersökningen är det vanligt att ingen vikarie kan anställas för en arbetstagare som är borta. Orsaken är brist på vikarier.

Erfarenheterna visar att de som fattar beslut om att anställa vikarier inte tar allvarligt på en situation som vanligen kan förutses utan utgår från att daghemmet sköter sin uppgift med den arbetskraft som finns tillgänglig. Daghemsföreståndaren ska informera om personalbrist. I sista hand ska man överväga om man kan gå så till väga i daghemmet att barnen inte utsätts för risker. Daghemsföreståndaren kan hamna i en svår situation där det från högre instans har ställts sparmål t.ex. för personalkostnaderna. Här är det daghemsföreståndaren som avgör. (Poutala 2003 s. 39–40)

Som den näst största risken nämndes sjukdomar, epidemier och olyckor som kan äventyra daghemmets verksamhet. Om ett barn insjuknar under dagens lopp tar man omedelbart kontakt med barnets vårdnadshavare. Vid bekämpandet av smittsamma sjukdo-

mar iakttas allmänna anvisningar om minskning av infektioner i dagvården. Personalen ska i mån av möjlighet beakta och förebygga smittorisken i tid. Att sörja för den dagliga hygien bland barnen och personalen är det bästa skyddet mot infektioner.

Säkerheten i dagvårdslokaler ingriper utrymmen både inomhus och utomhus. Enligt en enkätundersökning som Tehy har gjort var daghemmens utrymmen för inomhuslek till 91 % säkra och lekområdena var på daghemsgården till 70 % säkra enligt respondenterna. I samma undersökning kom det fram att faktorer som lätt leder till faror och skador är ofta personalbrist. Dagvården har också en förebyggande hälsopolitisk uppgift, vilket ska beaktas när dagvården och dess innehåll ordnas. (Kekkonen 2000 s. 2–3)

Målet är att olycksfall bland barn ska förebyggas i ett tidigt skede redan när möbelanskaffningar och materialval görs genom att direktiv som gjorts upp i kommunen följs. (Saarsalmi 2008 s. 35)

Barnens dagliga lek och verksamhet innehåller ett visst mått av risker för faror och skador. Barn kan inte helt skyddas för risker för olyckor i sin omgivning. Oftast händer olyckor i utelek och under utevistelse tiden. Rymningarna sker oftast så att barnen klättrar över eller kryper under staketet eller avlägsnar sig genom porten utan lov. I min enkätundersökning upplevdes utomhusvistelse med barnen som en risk, utomhusbelysningen och staketet och portarna upplevdes som risker lika som i tidigare undersökningarna. 40 % av respondenterna hade upplevt att barn hade försvunnit eller rymt från daghem. Rymningarna hade skett över daghemmets staket eller via porten eller att barnet har försökt klättra över eller krypa under staketet. I resultaten av enkäten skrev 80 % av respondenterna om små olycksfall som hade inträffat barn i daghemmet. Oftast var det fråga om mindre olyckor som hade hänt utomhus. Barn hade fallit omkull, ramlat ur gungan eller fallit under leken och stött huvudet.

Enligt Kajanne och Suurnäkki kan barn själv orsaka farosituationer genom att skada sig själva eller andra barn. Barn kan också rymma från daghemmet. (Kajanne & Suurnäkki 2002. s.31)

Enligt olycksfallsundersökningen i Kouvola var olyckorna lindriga även om var tionde olycka ändå krävde hälsovårdsåtgärder. Av olyckorna inträffade 2/3 utomhus och uteleksakerna och – redskapen var inblandade i vartannat olycksfall. Olyckorna inträffade i

regel på förmiddagen kl. 10–11. Antalet anställda följde i de undersökta olyckorna i allmänhet förordningen, men man kan konstatera att personalen i var femte olycka var någon annanstans än på olycksplatsen i själva olycksögonblicket. (Lüthje-Nurmi & Lüthje 2009 s. 1135–1141)

Den andra frågeställningen jag ville få svar på i min undersökning är: Vilka faktorer bör beaktas vid bearbetningen av Sibbo kommuns säkerhetsplan för daghem? Daghemmen skall göra upp en plan för hot – och farosituationer. Min undersökning var en kartläggning av nuläget och utvecklingsbehov inom säkerhetsplanering i daghem. Daghemsföreståndarna utvärderade risker som kan hota daghemsbarn under dagen. Kartläggningen av risker är gjorda i säkerhetsplanen. Enhetens särdrag gällande säkerheten i daghemsenheten ska beaktas när man skriver en säkerhetsplan. I den nyligen färdigställda säkerhetsplan för dagvården har skrivits in anvisningar för olika situationer för att garantera barnens säkerhet. I Sibbos plan följs stommen för säkerhetsplaner i handboken Säkerhetsplanering i dagvården.

För att farosituationer i dagvården ska kunna föregripas behövs ett nära samarbete mellan tjänsteinnehavarna i den kommunala dagvården och på den tekniska sidan för att riskfaktorer i fastigheter och på gårdar, t.ex. söndriga säkerhetsspärrar i portarna ska bli reparerade så fort som möjligt. (Honkalampi et al. s. 37)

Resultaten av min undersökning analyserades i säkerhetsarbetsgruppen. I den nyligen färdigställda säkerhetsplanen för dagvården i Sibbo kommun har tagits hänsyn till de behov i anslutning till säkerhetsplanen som kommit fram i enkätundersökningen och de nuvarande bristerna. Det största problemet i nuläget upplevdes vara bristen på enhetliga anvisningar. I svaren framfördes önskemål om tvåspråkiga anvisningar för säkerhetsplanering i handboksform där allt material och alla anvisningar som gäller säkerheten har samlats. Ett klart utvecklingsönskemål var också ett utökat samarbete med lokalitetstjänsterna. Lokalitetstjänsterna förvaltar och hyr ut kommunens fastigheter till dagvården. Den nuvarande ansvarsfördelningstabell som används av lokalitetstjänsterna och definierar ansvarsfördelningen i fastigheten ska uppdateras och göras klarare. När det gäller personalen innebär säkerheten säkerhet för lokaler, redskap och utevistelseområden. För att säkerställa barnens säkerhet ska personalen ha klara direktiv för vanliga vardagssituationer och undantagssituationer. Säkerhetsanvisningar hjälper persona-

len att förstå sitt eget ansvar och är ett stöd när problemsituationer ska lösas. En viktig säkerhetsaspekt ur personalens synvinkel är även arbetarskyddet och anknytande anvisningar och verksamhet. Ledningsarbete och ledarskap har stor betydelse för skapandet av en säker arbetsmiljö för personalen, vilket är grunden för barnens säkerhet och en högklassig dagvård. (Suurnäkki 2002 s. 30–32)

Jag hade tidigare trott att ansvarsfördelningen gällande säkerheten i daghemsenheterna upplevs som klar och tydlig bland daghemsföreståndarna. Men i undersökningen kom det fram att betydelsen av säkerhetsledning bör ytterligare betonas. Säkerhetsledning är en del av vardagliga ledarskapet.

Säkerhetsutbildningar och utrymningsövningar ordnas i samråd med brandmyndigheterna. Svaret som några av respondenterna gav var att personalen inte alls haft möjlighet att delta i utbildningen. Beror detta på att det inte har funnits möjlighet att delta i utbildningen t.ex. på personalbrist eller av någon annan orsak? Enligt fortbildningsplanen för personal ordnas säkerhetsutbildningar vartannat år. Det samma gäller utrymningsövningarna. Daghemsföreståndaren ansvarar för att det anordnas övningar i enheterna minst vartannat år.

Miljön för småbarnsfostran är en helhet av fysiska, psykiska och sociala faktorer i vilken ingår byggda lokaler, miljö, material och natur. Barnens fysiska och psykiska välbefinnande och skapandet av en säker och sporrande miljö hör till fostringsgemenskapens uppgifter. Fostrarna möjliggör ett gott samarbetsklimat mellan barnet och den vuxna, där barnen kan känna tillhörighet och delaktighet i en trygg miljö. (Plan för småbarnsfostran 2004 s. 10–11) Det är en stor utmaning att skapa en bra inlärningsmiljö för barnen för att miljön ska vara så trygg och säker som möjligt, men ändå ge stimulans och främja inlärningserfarenheter. Barn i dagvårdsåldern tillbringar största delen av sin aktiva vakentid i dagvården. (Kuusisto 2010)

6.2 Metoddiskussion

I detta kapitel diskuterar jag kring för- och nackdelar med metoden som jag använde i undersökningen. Också undersökningens generaliserbarhet, validitet och reliabilitet diskuteras.

Jag riktade min enkätundersökning till föreståndarna och viceföreståndarna för daghemmen i Sibbo kommun, eftersom jag ville klarlägga nuläget i fråga om säkerheten i daghemmen i Sibbo och behoven av att utveckla säkerhetsplaneringen. Valet av målgrupp var enligt min mening rätt. När jag gjorde upp undersökningsplanen hade jag tänkt rikta min enkätundersökning enbart till föreståndarna och viceföreståndarna för daghemmen i Sibbo kommun. Efter diskussioner med min handledare lade jag ytterligare till de privata daghem som är verksamma inom kommunen för att mitt sampel skulle vara tillräckligt täckande. Jag kunde ha gjort undersökningen som en kvalitativ intervjuundersökning och endast välja några intervjuobjekt. Det kändes ändå mera logiskt att rikta enkäten till hela kommunen och få ett större sampel av svar. Materialet för min undersökning skulle ha blivit för omfattande och svårhanterligt, om jag hade valt en enkätundersökning med öppna frågor för samma målgrupp. En kvantitativ enkätundersökning var därför rätt datainsamlingsmetod för min forskning. Och frågan är om resultaten är generaliserbara, alltså om man kan föra över resultaten från informanterna till andra situationer, eller om resultaten enbart gäller i den grupp som undersökts. (Kvale & Brinkmann 2009 s. 280)

Nackdelen med att göra en kvantitativ undersökning är att resultatet inte blir så djupgående och risken för respondenterna att missuppfatta de ställda frågorna blir större. Orsaken är att forskaren inte har möjligheten att förklara eller motivera sig för målgruppen och lika frågor med fasta svarsalternativ berättar inte heller utförligt om respondentens åsikter. (Olsson & Sörensen 2007 s. 63)

Jag kan konstatera att jag har valt rätt forskningsmetoder, eftersom undersökningen har gett svar på syftet och på mina forskningsfrågor. Undersökningen är relevant i förhållande till befintlig forskning på området. I undersökningen kan validiteten gälla min undersökningsmetod, dvs. enkätens sätt att fungera. Dvs. om undersökningen mäter det den skulle. Jag anser att de som besvarat enkäten är experter på sitt område och behärs-

kar substansen och har svarat på vad som efterfrågades. I denna undersökning har jag strävat efter att lägga fram undersökningsresultaten så exakt som möjligt och har använt direkta citat av respondenterna till stöd för resultaten. I tolkningarna har jag strävat efter att hålla mig till informationen i resultaten och har inte lagt till mina egna åsikter. Jag har strävat efter att så långt som möjligt motivera min tolkning på basis av resultaten av undersökningar och tidigare teorikunskap. (Hirsijärvi et al. 2007 s. 227)

Reliabiliteten berättar om undersökningsresultaten kan upprepas. Syftet med resultaten av denna undersökning är att beskriva den aktuella undersökningsgruppens åsikter och synpunkter på den kommunala dagvården i Sibbo. Som målgrupp för undersökningen hade valts en hel population, dvs. daghemsföreståndarna och viceföreståndarna. Undersökningens tillförlitlighet ökas av att svarsprocenten anges för att man i praktiken ska veta hur många som har svarat på enkäten. (Vehkalahti 2008 s. 44) Svarsprocenten i min undersökning var 58,8 %. De obesvarade breven berodde sannolikt inte på att respondenterna inte nåtts, eftersom jag postade enkätblanketterna med ett personligt brev. Jag blev tvungen att makulera en enkätblankett när det gällde frågan om valet av risker, eftersom respondenten hade valt samtliga alternativ och inte enbart de fem största potentiella riskerna.

Det största bortfallet i undersökningen var den låga svarsprocenten för de privata daghemmen. Detta torde bero på att de inte känner sig delaktiga i en enkät som gäller kommunen och att en del av dem verkar i egna fastigheter. Privat dagvård och övervakning av dagvården står under kommunal tillsyn. I fortsättningen kommer säkerhetsplanerna för dagvården i Sibbo kommun att utgöra grunden även för säkerhetsplanerna i privata daghem. Enhetliga förfaranden inom hela kommunen underlättar kommunens tillsyn över privat dagvård.

6.3 Fortsatt forskning

Min undersökning kartlägger nuläget och utvecklingsbehov inom säkerhetsplanering vid daghem i Sibbo. Undersökningsgruppen bestod av daghemsföreståndare och vice-daghemsföreståndare. Det skulle vara intressant att göra en undersökning om barnens säkerhet i daghemmet även bland föräldrarna till daghemsbarn. Man kunde samla föräldrarnas synpunkter på daghemsbarnens fysiska och psykiska säkerhet i en kvalitativ undersökning. Ett annat intressant forskningsområde gällande barnens säkerhet på daghem skulle vara personalens åsikter om barnens fysiska och psykiska trygghet och säkerhet på daghem. Barnskötare och barntädgårdslärarna kunde vara undersökningsgrupp. En kvalitativ undersökning skulle kunna lyfta fram värdefull information till diskussion. Ett tredje intressant forskningsområde skulle vara att jämföra föräldrarnas och personalens åsikter om barnens fysiska och psykiska säkerhet och trygghet på daghem.

KÄLLOR

Arbetskyddslag 738/2002 [www], I: Finlex, Tillgänglig:

<http://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/2002/20020738> Hämtad 15.10.2009.

Barnskyddslag 417/2007 [www], I: Finlex, Tillgäng-

lig:<http://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/2007/20070417> Hämtad 20.4.2010.

Björklund, Maria; Paulsson, Ulf. 2003, *Seminarieboken-att skriva, presentera och opponera*, Studentlitteratur AB, 138 s.

Borgå stads hälsoskyddsordning, *Kraven på dagvårdsmiljön* 2002 [www], I: Borgå stad, Till-

gänglig:<http://www.borgå.fi/se/service/halsoskyddet/halsoskyddsordning?mid=1118>

Hämtad 16.4.2010.

Delegationen för småbarnsfostran. 2009, *Social-och hälsovårdsministeriets rapporter* 2009:29

[www], I: STM, Tillgänglig:

http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=39503&name=DLFE-9931.pdf

Hämtad 26.8.2009.

Delegationen för småbarnsfostran. 2005, *Riktlinjer för en reform av småbarnsfostran*

Eskola, Jari; Suoranta, Juha. 2008, *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*, Tampere: Vastapaino, 266 s.

Förordningen om barndagvård 239/1973[www], I: Finlex, Tillgänglig:

<http://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/1973/19730036> Hämtad 7.4.2009.

Förordningen om behörighetsvillkoren för yrkesutbildad personal inom socialvården 608/2005

[www], I: Finlex, Tillgänglig: <http://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/2005/20050272>

Hämtad 7.4.2009.

Förordning om tillsyn över arbetskyddet 954/1973 [www], I: Finlex, Tillgänglig:

<http://www.finlex.fi/sv/laki/alkup/1973/19730954> Hämtad 15.10.2009.

Grunderna för förskoleundervisningens läroplan 2000. 2000, Utbildningsstyrelsen, Helsingfors: Yliopistopaino, 28 s.

Hirsijärvi, Sirkka; Remes, Pirkko; Sajavaara, Paula. 2009, *Tutki ja kirjoita*, 15.painos, Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy, 464 s.

- Honkalampi, Tarja; Koskinen, Marja-Kaarina; Leppälampi, Oili. 2006. *Silmät selässäkin*. Tehyn päivähoitospelvitys. Tehyn julkaisusarja B:Selvityksiä 5/2006. Multiprint Oy, 50 s.
- Hälsoskyddslag 763/1994 [www], I: Finlex, Tillgänglig: <http://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/1994/19940763> Hämtad 3.9.2010.
- Jakobsen, Dag Ingvar. 2010, *Förståelse, beskrivning och förklarning. Introduktion till samhällsvetenskaplig metod för hälsovård och socialt arbete*, 5 uppl., Lund: Studentlitteratur, 316 s.
- Kalliolinna, Helena.2009, *Kohti 0-työtaturmaa, opas kuntien ja seurakuntien turvallisuusjohtamisen tueksi*, Työturvallisuuskeskus TKK: PunaMusta, 40 s.
- Kekkonen, Marjatta. 2000, *Perusturvallisuus päivähoiossa*. Tehy ry. Sarja B: Tutkimuksia 1/2000, 51 s.
- Kommuninfo 5. 2009. Social- och hälsovårdsministeriet. *Om övervakning av säkerheten inom barndagvården*. Helsingfors 7.7.2009.
- Kuusisto, Helena. 2010, *Varhaiskasvatus, Turvallisuus arjen käytännössä*. [muntl.]. Föredrag 5.10.2010. Avoin varhaiskasvatusseminaari. Imatra.
- Kvale, Steinar; Brinkmann, Sved. 2009, *Den kvalitativa forskningsintervjun*, 2. uppl., Lund: Studentlitteratur, 370 s.
- Lag om angående vårdnad om barn och umgängesrätt 361/1983 [www], I: Finlex, Tillgänglig: <http://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/1994/19940556> Hämtad 15.10.2009.
- Lag om barndagvård 36/1973 [www], I: Finlex, Tillgänglig: <http://www.finlex.fi/sv/laki/alkup/1973/19730036> Hämtad 7.4.2009.
- Lag om behörighetsvillkoren för yrkesutbildad personal inom socialvården 272/2005 [www], I: Finlex, Tillgänglig: <http://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/2005/20050272> Hämtad 7.4.2009.
- Lag om grundläggande utbildning 628/1998 [www], I: Finlex, Tillgänglig: <http://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/1998/19980628> Hämtad 7.4.2009.
- Lag om klientavgifter inom social-och hälsovården 734/1992 [www], I: Finlex, Tillgänglig: <http://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/1992/19920734> Hämtad 7.4.2009.
- Lag om klientens ställning och rättigheter inom socialvården 812/2000 [www], I: Finlex, Tillgänglig: <http://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/2000/20000812> Hämtad 7.4.2009.

- Lag om konsumtionsvarors och konsumenttjänsters säkerhet 75/2004 [www], I: Finlex, Tillgänglig:<http://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/2004/20040075> Hämtad 15.10.2009
- Lag om kontroll av brottslig bakgrund hos personer som arbetar med barn 504/2002 [www], I: Finlex, Tillgänglig: <http://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/2002/20020504> Hämtad 7.4.2009.
- Lag om leksakers säkerhet 287/1997 [www], I: Finlex, Tillgänglig:<http://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/1997/19970287> Hämtad 15.10.2009.
- Lag om stöd för hemvård och privat vård av barn 1128/1996 [www], I: Finlex, Tillgänglig:<http://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/1996/19961128> Hämtad 7.4.2009.
- Lag om tillsyn över privat socialservice 603/1996 [www], I: Finlex, Tillgänglig:<http://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/1996/19960603> Hämtad 7.9.2010.
- Lüthje-Nurmi Ilona; Lüthje Peter. 2009, Tapaturmat päivähoidossa Kouvolan seudulla, *Suomen lääkärilehti*, nr 12, s.1135–1141.
- Mäki, Timo.2005, Helsingin päivähoidon paneutuu turvallisuuteen. *Lastentarha*, nr 4, s.54–55.
- Olsson, Henny; Sörensen, Stefan.2007, *Forskningsprocessen -kvalitativa och kvantitativa perspektiv*, 2. uppl., Stockholm: Liber, 224 s.
- Outinen, Maarit. 2005, Riskienhallinnassa tapahtuu. *Sosiaali- ja terveydenhuollon laatuverkoston tiedotuslehti Laatupala*, nr 2, s.7-9.
- Personuppgiftslag 523/1999[www], I: Finlex, Tillgänglig:<http://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/1999/19990523> Hämtad 15.10.2009.
- Plan för småbarnsfostran*. 2004, Sibbo kommun, 22 s.
- Poutala, Markku. 2003, Kuka vastaa? *Lastentarha*, nr 3, s. 39–40.
- Sibbo kommun. 2007, *Direktiv för planering av daghem*.
- Repo, Rille. 2010, Päiväkotien suunnitteluohje, *Lastentarha*, nr 5, s.43
- Räddningslag 468/2003 [www], I: Finlex, Tillgänglig:
<http://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/2003/20030468> Hämtad 7.9.2010.
- Saarsalmi, Olli. 2008, *Säkerhetsplanering i dagvården*. Stakes och Social -och hälsovårdsministeriet, Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy, 120 s.
- Skadeståndslag 559/1974 [www], I: Finlex, Tillgänglig:<http://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/1974/19740412> Hämtad 3.10.2010.

Social- och hälsovårdsministeriet. 2005, *Minskning av infektionsrisken inom dagvården*, Social- och hälsovårdsministeriets handböcker 2005:28 Helsingfors: Yliopistopaino, 48.s

Socialvårdslag 272/2005 [www], I: Finlex, Tillgänglig:<http://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/1982/19820710> Hämtad 7.4.2009

Suurnäkki, Timo. 2002, *Henkilöstövoimavarojen analysointi, seuranta ja kehittäminen*. Kuntalan kehittämisprojekti, Helsinki: Työturvallisuuskeskus, 100 s.

Suurnäkki, Timo: Kajanne, Raimo. 2002, *Päivähoidon työsuojelu- ja kehittämisopas*, 3.painos, Otavan Kirjapaino Oy, 96 s.

Vehkalahti, Kimmo. 2008, *Kyselytutkimuksen mittarit ja sisältöanalyysi*. Helsinki: Tammi, 223 s.

BILAGA 1: ANHÅLLAN OM FORSKNINGSLOV

Anna Karlsson
Sibbo kommun
Tjänster för småbarnsfostran
e-post [anna.karlsson\(at\)sibbo.fi](mailto:anna.karlsson@fibbo.fi)
tfn

Inom ramen för min kompletteringsutbildning till YH -socionom vid Arcada - Nylands svenska yrkeshögskola, har jag påbörjat mitt examensarbete. Mitt syfte med arbetet är att kartlägga nuläget och utvecklingsbehoven inom säkerhetsplaneringen vid Sibbo kommuns daghem. Avtalet om det projekterade examensarbetet med Sibbo kommun är undertecknat 20.10.2009. Förutom teoretiska studier önskar jag göra en kvantitativ enkätundersökning angående säkerheten inom Sibbo kommuns daghem. Min undersökning riktar sig till daghemsföreståndare och viceföreståndare för daghem i Sibbo kommun. Undersökningen utför jag genom att skicka ut ett frågeformulär till målgruppen. Det är frivilligt att delta i undersökningen och svaren kommer att behandlas anonymt.

Härmed anhåller jag om tillstånd för att genomföra undersökningen.

Forskningslov har beviljats.

Sibbo 29.1.2010

Suvi-Päivikki Hiipakka, Bildningsdirektör

BILAGA 2: INFORMATIONSBREV

Anna Karlsson
e-post [anna.karlsson\(at\)sibbo.fi](mailto:anna.karlsson(at)sibbo.fi)
tfn

Bästa daghemsföreståndare/ viceföreståndare för daghemmet

Inom ramen för min kompletteringsutbildning till YH -socioonom vid Arcada- Nylands svenska yrkeshögskola, har jag påbörjat mitt examensarbete. Avtalet om det projekterade examensarbetet med Sibbo kommun är undertecknat 20.10.2009.

Mitt syfte med arbetet är att kartlägga nuläget och utvecklingsbehoven inom säkerhetsplaneringen vid Sibbo kommuns daghem. Min undersökning riktar sig till daghemsföreståndare och viceföreståndare för daghem i Sibbo kommun.

Resultatet kommer att användas till att utarbeta en ny säkerhetsplan för dagvården under året 2010. För att kunna genomföra min undersökning ber jag Dig besvara frågorna i det bifogade frågeformuläret. Var vänlig och sänd mig det ifyllda frågeformuläret så fort som möjligt, men senast 15.2.2010. Bifogat finns ett svarskuvert med betalt porto.

Det är frivilligt att delta i undersökningen och svaren kommer att behandlas anonymt. Inga namn på daghem eller personer kommer att framgå. De besvarade frågeformulären kommer att bevaras i Sibbo kommuns arkiv. Om du har frågor eller om något är oklart ta gärna kontakt med mig eller min handledare på nedanstående telefonnummer eller via e-post.

Tack på förhand för Ditt deltagande!

Sibbo

1.2.2010

Anna Karlsson

Handledare, Ingmar Sigfrids
Tel.
e-post: [ingmar.sigfrids\(at\)arcada.fi](mailto:ingmar.sigfrids(at)arcada.fi)

BILAGA 3: SAATEKIRJE

Anna Karlsson
s-posti [anna.karlsson\(at\)sipoo.fi](mailto:anna.karlsson(at)sipoo.fi)
puh

Hyvä päiväkodin johtaja /päiväkodin varajohtaja!

Suuritan AMK-sosionomin täydennyskoulutusopintoja Arcadassa- Nylands svenska yrkeshögskolanissa, olen aloittanut opinnäytetyön tekemisen. Sopimus hankkeistetusta opinnäytetyöstä on allekirjoitettu Sipoon kunnan kanssa 20.10.2009. Opinnäytetyöni tarkoituksena on kartoittaa Sipoon kunnan päiväkotien turvallisuussuunnittelun nykytila ja kehittämiskohteet. Tutkimukseni kohdistuu Sipoon kunnan päiväkodinjohtajiin ja päiväkodin varajohtajiin. Tutkimustulosta tullaan hyödyntämään laadittaessa Sipoon kunnan päivähoiton turvallisuussuunnitelmaa vuonna 2010. Jotta voisin toteuttaa tutkimukseni, pyydän Sinua vastaamaan liitteenä olevan kyselylomakkeen kysymyksiin. Palautathan täytetyn lomakkeen mahdollisimman nopeasti, viimeistään 15.2.2010. Liitteenä on postimerkillä varustettu vastauskuori.

Tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista ja vastaukset käsitellään luottamuksellisesti sekä nimettöminä. Vastauslomakkeet säilytetään Sipoon kunnan arkistossa. Jos Sinulla on kysyttävää tai epäselvyyttä liittyen kyselyyn, ota yhteyttä minuun tai opinnäytetyöni ohjaajaan.

Kiitos etukäteen osallistumisestasi!

Sipoossa

1.2.2010

Anna Karlsson

Ohjaaja, Ingmar Sigfrids
puh
s-posti [ingmar.sigfrids\(at\)arcada.fi](mailto:ingmar.sigfrids(at)arcada.fi)

BILAGA 4: FRÅGEFORMULÄR/KYSELYLOMAKE 1/5

Jag arbetar som daghemsföreståndare /
Työskentelen päiväkodinjohtajana

Jag arbetar som viceföreståndare på ett daghem /
Työskentelen päiväkodin varajohtajana

Jag arbetar på ett kommunalt daghem
Työskentelen kunnallisessa päiväkodissa

Jag arbetar på ett privat daghem
Työskentelen yksityisessä päiväkodissa

Skala/Asteikko

5 = helt av samma åsikt/ olen täysin samaa mieltä

4 = delvis av samma åsikt / olen osittain samaa mieltä

3 = vet ej/en tiedä

2 = delvis av annan åsikt / olen osittain eri mieltä

1 = helt av annan åsikt/olen täysin eri mieltä

Ringa in det alternativ som motsvarar din egen åsikt.

Ympyröi vaihtoehto, joka parhaiten vastaa mielipidettäsi.

1. Jag anser att det finns en klar och tydlig ansvarsfördelning gällande säkerheten i daghemsenheterna.

Mielestäni päivähoitoyksiköiden turvallisuutta koskeva vastuunjako on selkeä ja selvä.

5

4

3

2

1

2. *Jag anser att det finns en klar och tydlig ansvarsfördelning gällande säkerheten mellan de olika avdelningarna inom kommunen.*

Mielestäni turvallisuuden vastuu jako on selkeä ja selvä kunnan eri osastojen välillä.

5 4 3 2 1

3. *Alla dokument och föreskrifter som har med säkerheten att göra finns lätt tillgängliga inom varje enhet som jag leder (t.ex. dagvårdslagen).*

Kaikki turvallisuutta koskevat asiakirjat ja ohjeet ovat helposti saatavilla jokaisessa johtamassani yksikössä (esim.päivähoitolaki).

5 4 3 2 1

4. *Alla i personalen vet var dessa dokument och föreskrifter finns att tillgå.*

Koko henkilöstö tietää missä kyseiset asiakirjat ja ohjeet ovat saatavilla.

5 4 3 2 1

5. *En genomgång av säkerheten ingår i introduktionen i arbetet för varje nyanställd.*

Jokaisen uuden työntekijän perehdytykseen sisältyy turvallisuuden läpikäynti.

5 4 3 2 1

6. *Det finns tillgängligt tillräckligt med dokument och föreskrifter som styr säkerheten inom dagvården i Sibbo.*

Sipoon päivähoidon turvallisuutta ohjaavia asiakirjoja ja ohjeita on käytettävissä riittävässä määrin.

5 4 3 2 1

7. Jag upplever att jag har tillräckligt med kunskap om daghemmets säkerhetsledning.

Koen omaavani riittävät taidot päiväkodin turvallisuusjohtamiseen.

5

4

3

2

1

Kommentarer/Kommentteja:

8. Hur ofta har personalen möjlighet att delta i säkerhetsutbildning? Kuinka usein henkilöstöllä on mahdollisuus osallistua turvallisuuskoulutukseen?

- 1-2 gånger per år/1-2 kertaa vuodessa
- varannat år/joka toinen vuosi
- varannat tredje år/joka kolmas vuosi
- varannat femte år/joka viides vuosi
- har inte haft möjlighet/ ei ole ollut mahdollisuutta

9. Har det ordnats utrymningsövningar inom dina enheter? Onko yksiköissäsi pidetty poistumisharjoituksia?

- 1-2 gånger per år/ 1-2 kertaa vuodessa
- varannat år/joka toinen vuosi
- varannat tredje år/joka kolmas vuosi
- varannat femte år/joka viides vuosi
- det har inte ordnats/ ei ole järjestetty

**10. Välj de fem största riskerna som kan hota dagvårdsbarnen under dagens lopp.
Numrera riskerna 1-5 så att nummer 1 är den största risken.
Valitse viisi suurinta riskiä, jotka voivat uhata päiväkotilapsia päivähoitopäi-
vän aikana. Numeroi riskit 1-5, numero 1:lla on suurin riski.**

- Avhämtning av dagvårdsbarn/ Lapsen hakeminen päivähoidosta
- Sjukdomar, epidemier och olycksfall/ Sairaudet, epidemiat ja tapaturmat
- Administrering av läkemedel till barn/Lasten lääkintä
- Utevistelse / Lasten ulkoilutilanteet
- Utebelysning /Ulkovalaistus
- Lekredskap /Leikkivälineet
- Att färdas med barn utanför daghem, t.ex. utflykter och promenader/
Liikkuminen lasten kanssa toimintayksikön ulkopuolella, esim. retket ja käve-
lymatkat
- När ett barn försvinner från dagvården/ Lapsen katoaminen päivähoidosta
- Brand/Tulipalo
- Datasäkerhetsrisker/ Tietoturvallisuusriskit
- Staketet/Aita
- Grindar/Portit
- Personalens tillräcklighet och behörighet/
Henkilöstön riittävyys ja pätevyys
- Stödfunktioner; matservice, städning, avfallshantering/
Tukitoimet; ruokahuolto, siivous, jätehuolto
- Ventilation och kvaliteten på inomhusluften/ Ilmastointi ja sisäilman laatu
- Någon annan risk(vad?)/ Jokin muu riski(mikä?)
-

11. Har det någonsin försvunnit eller rymt barn från ditt daghem eller har det skett några olyckor? Beskriv.

Onko päiväkodissasi tapahtunut lasten katoamisia, karkaamisia tai muita onnettomuuksia? Kuvaile.

12. Vilka övriga faktorer borde beaktas vid utformningen av säkerhetsplanen för daghemmen i Sibbo kommun? Mitä muita seikkoja tulisi huomioida laadittaessa Sipoon kunnan päiväkotien turvallisuussuunnitelmaa?

TACK ATT DU SVARADE/KIITOS VASTAUKSISTASI